

TRT'nin Kasaroğlu dönemi rapor halinde yayınlandı

■ ÇGD'nin yayınladığı rapor 105 sayfadan oluşuyor

■ Raporda Kasaroğlu reorganizasyonu «Hukuki dayanaktan yoksun ve politik amaçlı» olarak nitelendiriliyor

(BYYO - Özel) Çağdaş Gazeteciler Derneği, Genel Müdür Doğan Kasaroğlu yönetimi sırasında TRT'de uygulanan "reorganizasyon"u inceleyen 105 sayfalık bir rapor yayınlamıştır.

"Tahrip Edilen Bir Kurum: TRT" adıyla yayınlanan araştırmada, Kasaroğlu Yönetiminin Ekim 1980 tarihinde uyguladığı reorganizasyon politikasının "Bilimsel değil politik amaçlı, kamu yararına aykırı ve hukuki dayanaktan yoksun olduğu" anlatılmaktadır.

Doğan Kasaroğlu'nun TRT Genel Müdürlüğü yaptığı 14 Aralık 1979 - 20 Ocak 1981 tarihleri arasındaki dönemi kapsayan araştırmada, Kasaroğlu Yönetiminin, haber politikası, radyo-tv programları, yayın ve personel politikası, reklamlar ve yolsuzluk iddiaları örneklerle ele alınarak incelenmektedir. Bu politikaların, Kurumun "saygınlığını yitirmesine ve yıpranmasına yol açtığı" öne sürülen araştırmacıların sonuna TRT Kurumunun sorunları dile getirilerek toplu bir değerlendirme yapılmaktadır.

KASAROĞLU YÖNETİMİNİN HABER POLİTİKASI

Raporda, Kasaroğlu Yönetiminin, haberlerin süresi, içeriği, verilmiş biçimi, denetimi gibi konularda tarafsızlıktan ayrıldığı ve kimi çevreleri ve belli siyasi partileri kolladığı görüşü savunulmaktadır.

TRT'de Çorum olaylarının kışkırtıcı bir biçimde verilmesi eleştirilen ÇGD'nin raporunda şu görüşlere de yer verildi (Devamı 13. Sayfada)

Türk - Alman Kültür Enstitüsü basın seminerleri düzenledi

(BYYO - Özel) - İstanbul Türk-Alman Kültür Enstitüsü "Basının İki Ülke İlişkilerindeki Etkinliği" ana başlıklı bir basın semineri düzenlemiştir.

13-14 Nisan tarihleri arasında, Gazeteciler Cemiyeti konferans salonunda yapılan seminere, okulumuz öğretim üyelerinden Doç. Dr. Ünsal Oskay da katılmıştır.

Almanya'dan Prof. Pross ve Dr. Peter Adler'in, Türkiye'den ise Altan Öymen ve Doç. Dr. Ünsal Oskay'ın katıldığı ilk gün konuşmalarında, "Kültürler arası iletişim aracı olarak basın", "Basın aracılığı ile dış ülkelere bağlantılar", "Genel olarak yabancı basının Türkiye'deki durumu ve etkinliği" gibi konular üzerinde durulmuştur. İkinci gün ise, Türkiye'deki değişik gazetelerden gelen Nezih Demirkont, Zafer Atay, Mehmet Barlas ve Ali Sirmen ile ilk gün konuşmacılarının katıldığı, aynı konuların tartışıldığı bir panel düzenlenmiştir.

Seminer, Türk-Alman ilişkilerindeki kültürel etkileşimin, özellikle, Almanya'da çalışan Türk işçileri açısından taşıdığı önemi belirtilmesiyle son bulmuştur.

BYYO'da Fransızca dersleri başladı

(BYYO - Özel) Şimdiye kadar SBF'de yapılan Fransızca dil dersleri BYYO'ya okutman alınmasıyla 10 Nisan 1981'den başlayarak Okulumuzda verilmeye başlamıştır. Fransızca okutmanı Ahmet Öylek dört kurun derslerini de ayrı ayrı yürütmeye çalışacaktır. (Devamı 12. Sayfada)

Bu Sayıda

- YAZIN
Güneş Yürekli Adam : Yaşar Kemal Sayfa 4
- BİLİNMEYEN YANLARIYLA
"Adam" gibi biri : A. Şenel Sayfa 5
- TİYATRO
Bahar Noktası ve Başar Sabuncu Üzerine Sayfa 6
- FOTOĞRAF
"Kuralı değil, güzel bulduğunuz yapı" : İsa Çelik Sayfa 8
- MİZAH
Oğuz Aral : "Karikatür sanat değildir" Sayfa 10
- KONUĞUMUZ
Ada Reklam'dan Ersin Salman : "Reklamlar tüketici tarafından denetlenmelidir." Sayfa 14

Okulumuz Radyo-TV öğrencilerinin araştırması

Özel radyoların işlevi ve etkileri araştırılıyor

(BYYO-Özel) - BYYO Radyo-Televizyon bölümü öğrencileri TRT dışındaki radyolar üzerine bir araştırma yapmaktadırlar.

TRT Kurumunun yayın tekeline sahip olmasına karşın özel izinle yayın yapan bazı radyoların giderek etkinlik

kazanması üzerine planlanan araştırma, TRT dışı radyoların teknik olanaklarının saptanması, dinleyici kitlesi üzerindeki etkileri ve dinleyici kitlesinin bu radyolara yönelmesinin nedenlerini belirlemek üzere yapılmaktadır. Polis, Meteoroloji, vb. radyoların konumlarını ortaya çıkarmak için yapılan araştırma ile ilgili ön anket aşaması tamamlanmış, radyolardan gerekli bilgiler alınmıştır.

Doç. Dr. Aysel Aziz'in yönlendirmesinde yürütülen araştırmanın ikinci bölümünde ise 350 kişilik bir örneklem üzerinde Ankara bölgesini içeren bir dinleyici araştırması yapılacaktır.

SBF'de Fransızca semineri düzenlendi

(BYYO - Özel) SBF'de çalışma dili Fransızca olan "Fransa'da Toplumsal ve Siyasal Bilimlerde Yeni Yönelimler Üzerine" seminerler düzenlenmiştir.

Jean Philippe von Gastrow ve Doç. Dr. Sina Akşin tarafından düzenlenen seminerler, her hafta salı günleri Fakülte Kurulu salonunda yapılmaktadır.

Seminerlerin konuları ise şöyle belirlenmiştir:
7 Nisan : Giriş : Fransa'da İntellektüel tartışma koşulları.

21 Nisan : Yeni Tarih.
8 Mayıs : Louis Bazin, Jean Philippe von Gastrow gibi isimlerin katılmalarıyla "oryantalizm" üzerine bir açık oturum.

25 Mayıs : Michet Faucault üzerine
Seminerlerin 13.30 ile 15.30 arasında yapıldığı bildirilmiştir.

Eğitilebilir çocuklar için Eğitim Fakültesi'nde yeni bir bölüm açıldı

(BYYO - Özel) Eğitilebilir çocuklar için Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesine bağlı bir Sağaltım ve Rehabilitasyon Merkezi açılmıştır.

Sağaltım ve Rehabilitasyon Merkezi Başkanı Dr. Ayşe-gül Ataman'dan alınan bilgiye göre Fakülteye bağlı olarak çalışacak birimin anaokulu döneminden başlayarak özel eğitim gerektiren durumlara bakacağı öğrenilmiştir.

Zeka düzeyi yeterince gelişmemiş, işitme, görme, konuşma yeteneğinden yoksun çocukların eğitimini yürütmek için gerekli araç-gereç sıkıntısı çektiklerini söyleyen Dr. Ataman bu gereksinimlerin bir kısmının bölüm öğrencileri ve uzmanlar tarafından karşılandığını belirtmiştir. Ayrıca yurtdışından getirilecek araç-gereç olanakları ve yardımlar oranında çalışılmaya çalışılacaktır. Üniversite bünyesinde ilk kez kurulan Sağaltım ve Rehabilitasyon Merkezinin hizmetleri ücretsiz olacak, ayrıca klinik durumlarda Tıp Fakültesiyle işbirliği yapılacaktır.

SONDAN BİR ÖNCE

Dördüncü sayımızı sizlere sunarken son sınıf öğrencileri olarak duyularınızı anlatmak istiyoruz. Topu topu bir sayımız daha kaldı; sonra beşinci ve bu yılın son Görünüm'ünü hazırlayıp, gazetemizi arkamızdan gelenlere bırakacağız.

Üzgünüz, çünkü Görünüm'ü severek, isteyerek, heyecanla oluşturmaya çalıştık. Arkadaşlarımızın çoğunun bu geçen aylar içinde yaşamlarının önemli bir bölümü Görünüm'le doldu. Düşünerek, yazarak, sayfa hazırlayarak, basımında çalışarak, gazete dağıtarak...

Birçok gazetenin sağlayamayacağı olanaklar elde ettik. Sıcak bir gazetecilik yaşamının içinde bulduk kendimizi. Belki hedeflediğimiz, basın ve yayını incelemeyi amaçlayan gazeteyi çıkaramadık ama, yaptığımız çalışma, aldığımız gazetecilik ahlakı, öğrendiklerimiz bizim için çok daha önemli.

"Mektepli-alaylı" tartışmasını da bir sonuca bağladık sanıyoruz. Görünüm ile "Mektepli-ler" bu çalışmalarını ile biraz "alaylı" olurken, aramızda "alaylı" olanlar da "mektebe" gelip "mektep" havası almanın yararını gördüler.

Geçen ay içinde sizlere daha güzel sayfalar hazırlayabilmek ve "dış görevlendirilme"yi de biraz olsun yaşayabilmek için bir grup arkadaşımız İstanbul'a yollandı.

Bu sayıda okuyacağınız ünlü sanatçılarla yapılmış söyleşilerimiz bu arkadaşlarımızın çalışmaları. Ancak bu söyleşilerin bir bölümünü de gelecek sayımızda bulacaksınız.

Son sayımızda buluşmak üzere esenlikler dileriz.

KİTLE HABERLEŞMESİ

Basın Ekonomisinin Bazı Unsurları

Esin YILDIRIM - İhsan KILIÇ

Kamuoyunun oluşumu, gelişimi ve yönlendirilmesinde en önemli kitle haberleşme araçlarının başında gelen basın, nasıl bir etkinlik kuruyor, hangi koşullar altında işlevlerini yerine getirmeye çalışıyor, bunu ne ölçüde başarıyor? Bunları bilmek, okuyucu olarak basını değerlendirmek sorumluluğunu, düşünen birileri olarak, yüklenmek durumundayız. Ancak yadsıyamayacağımız önemli bir nokta, Türkiye gibi ülkelerde basının, özellikle yazılı basının, işlevlerini yerine getirirken çok dikkatli davranması gerektiği noktasıdır. Acaba ülkemizde basın, dikkatli, sorumluluklarını bilen ve buna uygun davranışlarda bulunabilecek bir niteliğe sahip midir?

Bunu söyleyebilmek, basını oluşturan olguları iyi tanımakla olabilir. Bu tanımaya ve değerlendirmeye olanak sağlayacak bazı verileri sunmak, basın konusunda aydınlanmamız açısından yararlı olabilir.

standartlarına uygun 350 kg. lık bir bobinden yaklaşık 10 bin gazete elde edilmektedir. Ancak bu tiraj oniki sayfalık bir gazete için söz konusudur. Ofset teknolojiyle basılan bir gazetenin fiyeleri bozukluğu, patlakları, artıkları da gözö-

nünde bulundurulduğunda iki sayfalık tek bir yaprağın beyaz kağıt olarak ağırlığı yaklaşık 15 gr. gelmektedir. 12 sayfa yani 6 yapraklık bir gazete ise 90 gr. gelmekte ve 515 kuruşa malolmaktadır. Bu salt beyaz kağıt olarak bir gazetenin gideridir.

Oysa yukarıda değinildiği gibi bir gazete sadece beyaz kağıttan oluşmamaktadır. Dizgi, baskı için genellikle en ileri teknoloji kullanılmakta, bu da yüksek mali kaynaklar gerektirmektedir. Diğer harcamalar kalemleri de hesaba katıldığında maliyetinin ne kadar yükselceği anlaşılabılır.

DAĞITIM ÖNEMLİ BİR ÇIKTI

Gazeteler, Gameda ve Hürdağı gibi büyük dağıtım şirketleri tarafından dağıtılmaktadır. Dağıtımda gazete başına başbaki kârı % 4 ile % 5 arasında değişmektedir. Ama dağıtım sorunu sadece bu yüzde 4-5 ile çözümlenmemekte, bu şirketler ayrıca bir dağıtım ücreti de almaktadır. Bununla birlikte gazete, başbakiye piyasadaki satış fiyatının % 25-40'ı arasında ucuz verilmektedir. Yani 10

GAZETE MALİYETLERİ

Gazetenin maliyeti konusunda söylenebilecek ilk olgu, gazete birim maliyetinin, satış fiyatının çok üstünde olduğu-

dur. Üretim maliyetinin altında satılan, böyle olduğu halde kâr eden pek az maldan birisidir gazete. Bu nasıl gerçekleştirmektedir?

Bugün bir gazete sabit ve değişken olarak nitelendirilebilecek iki tür harcama yapmak durumundadır. Sabit harcamalar içine personel, büro, baskı, ajanslar, fotoğraf ve yol masrafları, değişken harcamalar içerisine kağıt, mürekkep, enerji, ek mesai ve dağıtım için yapılan masraflar girmektedir. Gerçekte bir gazetenin maliyetini yukarıda saydığımız bu harcamalar kaleminden birkaçıyla anlatmaya ve açıklamaya çalışmanın yetmezliğini kabullenirken, bu konuda veri sağlayabilmenin zorluğunu belirtmek gerek. Bu yetmezliğe karşın elde edilebilen bilgilerin, bir fikir verilebilmesi açısından yararlı olacağı düşünülebilir.

KAĞIT PAHALI

Ülkemizde, 3. hamur gazete kağıdı diğer kağıtlarla birlikte kısaca SEKA denilen, Türkiye Selüloz ve Kağıt Fabrikaları İşletmesinde üretilmektedir ve devlet tekelindedir. Gazeteler, Basın-İlan Kurumu aracılığıyla, SEKA'dan kendilerine sağlanan kontanjandan kilosunu 55 TL. den almaktadırlar. (iki liralık nakliye ücretiyle birlikte, kağıdın kilosu basımevine 57 TL. ye gelmektedir.)

Dünya standartlarına göre 350 kg. olması gereken bobin kağıdı ülkemizde 450 kg. ya kadar çıkabilmektedir. Dünya (Devamı 12. Sayfada)

MERSİN'de Yerel Basın

Saadet ATÇI

Kitle haberleşme araçları, içinde geliştikleri toplumun ulaştığı teknoloji düzeyini yansıtır. Gazeteler, kitleye dönük ilk haberleşme aracı olma niteliğindedirler. Özellikle radyo ve televizyonun geliştiği bu dönemde, çevre sorunları üzerinde kamuoyunun oluşturulması açısından, basına büyük görevler düşmekte.

İncelememizde yerel basına, Mersin özelinde değin-

giz. Basın Yayın Genel Müdürlüğü'nün 1979-1980 istatistiklerine göre, İçel'de toplam 17 gazete basılıyor. İl merkezinde 7, ilçelerde 10 gazete çıkıyor. İl merkezinde basılan 7 gazeteden 5'i elimize geçti: Kurtuluş, Hakimiyet, İçel Ekspres, Sonbahar, Güney. İl merkezinde yayınlanan Yüksel gazetesi 1981'in başında kapandı. Bu gazeteler, pazar günleri dışında günlük olarak 4 sayfa halinde yayınlanıyor. Ayrıca Adana'da basılan ve dağıtımı Mersin'de yapılan Güney Haber Gazetesi, Akajans ve Tercüman'ın ortaklığıyla çıkartılıyor. Güney Haber geniş sermaye ve teknik olanaklara sahip ve Çukurova yöresinde etkinliği olan bir yayın organı.

TEKNİK OLANAKLARI YOK

Bu beş gazete tipik teknoloji ile basılıyor. Sermaye ve gelir yetersizliği nedeniyle, gelişmiş baskı ve dizgi makineleri edinemiyorlar. Gazete ve basımevi çalışanları ise, olanaksızlıklar nedeniyle çok kötü basılmış, büyük başlıklarla şişirtmiş, bol yanlışlıklarla gazeteletiyorlar. Gazeteler, okuyucunun seveceği alıp okuyacağı bir görünüme ve içeriğe sahip değil. Sonbahar Gazetesi Sahibi Tankut Tufan bu konuda "Yerel basına naylon gazeteçiliğin öldürülmesi gözünü bakamayız. Yerel basının işleviyle Türkiye çapında çıkan gazetelerin işlevi arasındaki farkı görebilmek gerekir. Yerel basında derece derece bir iyileşme görülebilir, birden bire parlamsını bekleyemeyiz." dedi.

GELİR KAYNAKLARI

Mersin'de ki gazeteler de Anadolu basınının olanaksızlıklarının yükünü taşıyorlar. Sahip oldukları teknik olanakları geliştirmekten çok, bulundukları koşullarda yaşama savaşı veriyorlar. Gelir kaynaklarını, resmi ilan, özel ilan ve reklamlar oluşturuyor. Gazetelerin kendi ba-

(Devamı 13. Sayfada)

Ulusal Kurtuluş Savaşı döneminde haberleşme-IV

Zeynep TİNAZ

İstanbul Milletvekili olan Rauf Bey de Cumhuriyetin ilanı üzerine Vatan ve Tevhid gazeteleri için, bu gazetelerin başyazarlarıyla birlikte düzenledikleri soruları yanıtlamıştı. Vatan gazetesi Cumhuriyetin ilanı edildiği yıl İstanbul'da çıkmaya başlamıştı. Rauf Bey bu konuşmasında, kamuoyunda beklenmedik bir olay karşısında kalmış olma duygusu yaratıldığını iddia ediyordu. Rauf Bey en doğru olduğunu ileri sürdüğü Hükümet biçiminde, Halifeyi Devlet Başkanı olarak görüyordu. Daha sonra Rauf Bey'in Ankara'ya gelmesi üzerine Vatan Gazetesi Rauf Bey'i Ankara'ya büyük bir kalabalığın uğurladığını yazıyor ve Rauf Bey'in Büyük Millet Meclisinde bir esenlik ve düzenlik etmeni olacağını ve yararlı ilkeleri savunacağını açıklıyordu. Daha sonra Rauf Bey Mecliste ki görüşmelerde bu gazetelerin, Genel Merkez sözleriyle belirttiklerini silah gibi kullandıklarını, kendisinin bilmediğini ileri sürmüştür. En sonunda ise Rauf Bey yanıldığını ve Cumhuriyetçi olduğunu açıkça söylemiş bulundugundan, halkın kafasında

uyandırılmış olan kuşkuları gidermek için gazetelerde bir bildiri yayımlanmasına karar verilmiştir.

Yine o günlerde İstanbul'da bulunan Ordu Müfettişleri de gazetelere demeçler veriyorlardı. Cumhuriyetin ilanıyla Halifelik oranıyla ilgili olarak da gazetelerde pek çok yayınlara yer verilmeye başlanmıştı. 9 Kasım 1923 günü Vatan Gazetesi halifelik görevlerinin saptanmasını istiyordu. İstanbul'da 1908 yılında çıkarılmaya başlanan Tanin gazetesinin 10 Kasım 1923 tarihli sayısında Lütfi Fikri Beyin Halifeye yazdığı açık mektup yayımlanıyordu. Bu mektupta Halifenin görevden çekildiği söylenilirden ulusun ne denli üzüntü ve acı duyduğu anlaşıyordu. Ertesi gün de Tanin başyazarı bu görüşü destekleyen "Şimdi de Halifelik Sorunu" adlı başyazarısında Halifeliğin kaldırılmasını önleyebilmek için çaba

gösteriyordu. Aslında İstanbul basınının Halifelik konusundaki yayımları Cumhuriyetin kuruluşundan önce de vardı. Bu bakımdan ilk sürüşme Halifelik için yeni bir statü isteyen Hindistan Müslümanlarının İsmet Paşa'ya gönderdikleri mektubun 24 Kasım 1922 tarihli Tanin, İdam ve Tevhid-i Efkâr gazetelerinde yayınlanmasıyla ortaya çıktı. Bu üç gazete yönetmeniyle başka gazetelerin "vatana ihanet" suçundan İstiklâl Mahkemesi önüne çıkarılmasına yol açtı.

Mustafa Kemal, basının kendilerine destek olmasını beklerken bu tür yayınlara, basını onları zor durumda bırakmıştı. Söylev'de bu konuya değinirken "İstanbul'da çıkan kimi gazetelerin yurdun ve Cumhuriyetin yüksek çıkarlarına dokunur nitelikte sürüp giden yayınları da orada böyle bir ortam yarattı ki, Meclis, İstanbul'a bir İstiklâl Mahkemesi göndermeyi zorunlu saydı." diyerek bazı önlemleri almak zorunda kaldıklarını belirtiyordu.

Daha sonra, Cumhuriyetin ilanı ve Halifeliğin kaldırılmasıyla, Mecliste bir grup, yurt içinde birtakım gizli örgütler kurmaya ve girişimler yapmaya da başlamışlardı. Bazı gazetelerle işbirliği yaparak ulus kamuoyunda genel

bir kargaşa yaratmaya çalışmışlardı. Bu gazeteler ulusal mücadele boyunca ve ondan sonra karşıci yayınlarıyla bilinen, Vatan, Tanin ve Tevhid-i Efkâr gazetelerinden başka, biri 1924 de İstanbul'da yayınlanmaya başlanan Son Telgraf, diğeri de yine aynı yıl Adana'da Abdülkadir Kemali Bey'in çıkardığı Toksöz gibi gazetelerdi.

Vatan, Tevhid-i Efkâr, Tanin gazeteleri sonraları Meclis görüşmeleri sırasında da karşıcılarla destekleyip, yüreklendirmişlerdi. İsmet Paşa Hükümetinin güven oyu alması üzerine de yine aynı gazeteler yararsız ve değersiz yazılarını sürdürmüşlerdi.

Bu tür yayımlar ulus güvenliğini, sosyal düzeni bozuyor, kamuoyunu adeta kışkırtıyordu. Bundan dolayı "Tahrir-i Sükûn" Yasasının çıkmasıyla Hükümet sahip olduğu yetkileri kullanmış ve pek çok gazeteyi kapatmıştır. Bunlar arasında Tevhid-i Efkâr, Son Telgraf, Toksöz, Tanin ve Vatan gazeteleri de vardır. (3) Ayrıca pek çok gazeteci de İstiklâl Mahkemelelerinde yargılanmıştır.

Fakat karşıci basının yanı sıra yer alan Ulusal Mücadele ile doğup gelişen bir de Ulusal Mücadele basını vardır. Bunlar büyük yoksunluklar içinde gazetelerini çıkarmış ve ulusal mücadeleyi desteklemişlerdir.

KISITLI OLANAKLAR İÇİNDE

Söylev'de anlatılanlar göz önünde bulundurularak gerek Ulusal Mücadelecilerin gerekse karşıcılarının, hangi haberleşme araçlarından, dönemin kısıtlı olanakları içinde nasıl yararlandıklarını özetlemeye çalıştık. En fazla kullanılan haberleşme aracının telgraf olduğuna dair veriler Söylev'de oldukça önemli bir yer tutuyor. Mustafa Kemal'in de telgrafçılara özverili hizmetlerinden dolayı teşekkür ettiğini biliyoruz. Bu arada önemli bir kitle haberleşme aracı olarak gazetelerden daha çok karşıcılarının yararlandıklarını görüyoruz. Bunun nedeni karşıci basının sahip olduğu olanakların daha fazla oluşuydu. Özellikle bunlar Meclisin açılması, Cumhuriyetin kurulması ve Halifeliğin de kaldırılmasıyla karşıci yayınlara sürdürmeye devam etmişlerdir. Ulusal Mücadele Basını ise kısıtlı olanaklarına rağmen bütün gücüyle Ulusal Mücadele'ye destek olmuştur. Ulusal Mücadele basını Türk basın tarihinin kahramanlarıyla dolu en güçlü dönemlerinden biri sayılır. (4)

"Ulusal Kurtuluş Savaşı döneminde haberleşme" çok daha kapsamlı bir araştırma olabilir. Bu yazıda ise yalnız Söylev'e dayanılarak dönem hakkında fikir verilmesi istenmiştir.

2) Korkmaz Alemdar, İstanbul, S. 136.

3) Hıfzı Topuz, Türk Basın Tarihi, s. 140

4) Topuz, Türk Basın... s. 127

göRünüm

SAHİBİ
T.C. A.Ü. S.B.F.
BASIN ve YAYIN YÖKSEK
OKULU ADINA MODÖR
Prof. Dr. ÜZÖMİR AKMUT

DANIŞMANLAR : Doç. Dr. OYA TOKGÖZ - NEVZAT DAĞLI
YAZI İŞLERİ MODÖR : Dr. YAZGULO ALDOĞAN
GAZETE DÜZENLEMESİ - GAZETECİLİK ve HALKLA İLİŞKİLER DÖRENCİLERİ
DİZGİ ve BASKI : S.B.F. BASIN ve YAYIN YÖKSEK OKULU BASIMEVİ / ANKARA

KİTLE HABERLEŞMESİ

ALANIMIZDAKİ DİĞER OKULLARI TANITIYORUZ

Ege Üniversitesi Hukuk Fakültesi Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Y. O.

Bu sayı Ege Üniversitesi Hukuk Fakültesine bağlı Gazetecilik Halkla İlişkiler Yüksek Okulunu tanıtıyoruz. Yazıyı okul öğrencileri hazırladılar.

Ayhan ATAHAH

Okulumuz, 1968 yılında özel okul statüsünde kurulmuş, öğretim süresi de 3 yıl olarak saptanmıştır.

1978 yılına kadar Ege Üniversitesi İTBF'ne bağlı olarak 3 yıllık öğretim yapıldı, daha sonra bu süre 4 yıla çıkarıldı. 1978-79 öğretim yılında İTBF'nin lağvedilerek yerine İktisat, İşletme ve Hukuk Fakültesi'nin kurulması ile okul Hukuk Fakültesine bağlanarak, Haziran 1979'da Üniversiteye devri gerçekleşti.

Okulda kadrolu olarak görev yapan 3 öğretim görevlisi, 1 doktor asistan ve 3 asistan vardır. Bunun yanında Üniversitenin katkısı ile görev yapan öğretim üyeleri 12 profesör, 5 doçent ve 3 doktor asistan vardır. Dışarıdan öğretim görevlisi olarak gelenler ise 10 kişidir. 1976'ya kadar 530, 1978-81 yılları ara-

sında da 493 mezun veren Okulun Müdürü'ğünü Prof. Dr. Bilge Umar yapmaktadır.

Binasını başka bir okulla paylaşan okulun 3 dersanesi olduğundan 4 sınıfın aynı anda dersi olduğunda bir sınıf zemin katta bulunan televizyon stüdyosuna inmek zorunda kalmaktadır. Okulda fotoğraf laboratuvarı, teksir atelyesi, daktilo dershaneleri vardır.

Staj yapılan kurumla, okul arasında bir ilişki kurulamadığı için kağıt üzerinde kalan staja, 1 ay gibi kısa bir süre ayrılmaktadır.

Milli piyango bileti almışlar gibi büyük bir umutla staja giden öğrenciler, şans eseri kamera ve benzeri aletleri yakından görmekte, hatta belki de onlara dokunabilmektedir. Kısacası staj konusu da yeterli değildir.

Okulun sosyal ilişkileri ara-

sında bu yıl Güzel Sanatlar Fakültesi Sinema-TV bölümü ile ortaklaşa bir takım sanat etkinlikleri yer aldı. İzmir'de bulunan kültür derneklerinin desteği ile çeşitli konularda film gösterileri de yapıldı. Ayrıca okul tarafından 23 Mart -3 Nisan tarihleri arasında bir fotoğraf sergisi İzmir Türk-Amerikan Derneğinde sergilendi.

Gazetecilik ve Halkla İlişkilerle ilgili derslerin, yetersizliği ve kuramsallıktan kurtulmaması, bu alandaki okullar arasındaki bağların kopuk olması, öğrencilerin üzerinde durdukları konulardır.

Biz, E.U.G.H.I.Y.O. olarak diyoruz ki, birlikten kuvvet doğar, birbirimiz arasındaki bağları kuvvetlendirelim.

Görünüm, sorunlarımızı ve başarılarımızı duyurmakla aramızdaki iletişimi sağlayacak.

Cenap KAYASU

Türk basın yaşamında özel ajanslar arasında ayrı ve önemli bir yere sahip olan ANKA ajansı, bu niteliğini günlük haber üretiminin yanı sıra, ekonomik servisi, dış ülkelere yaptığı yayınlar ve bültentileri ile kazandı.

1977 yılında gazeteci-yazar Altan Öymen tarafından kurulan Anka Ajansı kuruluşundan hemen sonra, Türkiye'nin en etkin haber ajanslarının arasına girdi.

Ajansın kurucusu Altan Öymen'in 1977 yılında yapılan genel seçimlerde parlamento'ya girmesi üzerine, yönetim ve ajansın hisselerinin çoğunluğu gazeteci-yazar Müşerref Hekimoğlu ile ajans çalışanlarına geçti.

Başkent Ankara, herkesin bildiği gibi, siyasal kararların alındığı ve ülkenin tümünü ilgilendiren olaylarla dolu bir kent, dolayısıyla haberlerin de merkezi. Anka Ajansı da bu amaca uygun olarak özellikle siyasal ve ekonomik konuları seçerek, diğer illerde örgütlenmeye gitmedi. Ajansın Ankara'daki merkezinin yanı sıra, İstanbul ve İzmir'de irtibat büroları, Mersin'de de bir muhabiri bulunuyor.

Ajansın kuruluşundan sonra 2 yıl Orsan Öymen'in yürüttüğü Genel Yayın Yönetmenliğini geçen yıla kadar sürdüren Teoman Erel Milliyet'e geçince bu görevi Ekonomik Servis şefi Uluç Gürkan üstlendi.

AJANSIN SERVİSLERİ

Ajans, üç ana servisten oluşuyor, ilk servis, daha önce "Temel servis" olarak adlandırılan iç haberler servisi. Sabah 8.30'dan normal koşullarda 23'e kadar yayın yapan iç haberler servisi, İstanbul bürosuna ve dolayısıyla abone olan gazetelere daimi kanal-

Sürekli gelişen ve yenileşen

ANKA AJANSI

dan haber geçer. Bugün Türkiye'nin en önemli, başka bir deyişle en çok satan beş büyük gazetesinden Jördü, Cumhuriyet, Milliyet, Tercüman, Hürriyet ile Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, Ajansın belli başlı aboneleridir. Bunların yanında, Ankara'da yayınlanmakta olan Barış, Ankara Ekspres, İstanbul'da yayınlanmakta olan Akşam, Yeni Devir, Milli Gazete, İzmir'de yayınlanmakta olan Yeni Asır Rapor ve Yeni Ekonomi de ANKA'nın aboneleri arasındadır. Yayınları ayrıca Basın Yayın Genel Müdürlüğüne de verilir. 1975'ten sonra Hürriyet Gazetesi ile yapılan özel bir anlaşma ile geçtiğimiz yıl başlarına kadar gazetede yer alan Ankara bölge sayfasına da fotoğraflı haber akışı sağlanmıştı. Bu uygulama gazetenin sayfayı kaldırmasıyla ortadan kalktı. Ajansın, gazetelerle ayrıca bir fotoğraf anlaşması ise yok.

Diğer servislere gelince, bugün Türkiye'nin ekonomik alanında etkili yayın organı olan ANKA Ekonomik Bülteni, tatil günleri hariç her gün yayınlanmakta dört kişilik bir ekip ile yürütülen bu çalışmanın yanı sıra, pazartesi günleri "Yatırım ve Finansman Bülteni" yayınlanıyor.

Türkçe yayınlarından ayrı olarak İngilizce "ANKA REVIEW" adıyla haftalık ekonomik haber ve yorum bülteni yayınlanmakta. IMF ve Dünya Bankası gibi uluslararası finansman kuruluşları bu bülten abone. Ayrıca Basın Yayın Genel Müdürlüğü için günlük İngilizce bülten hazırlanıyor.

DIŞ YAYINLAR

Dış Haberler servisi ise gerek ülke, gerekse dünya'da olup bitenleri günü gününe gazetelere aktaran bir servis. Dış Haberler servisinde görev yapan Raşit Gürdilek, aynı zamanda Federal Alman DPA haber ajansının da Türkiye muhabiri.

ANKA, ayrıca merkezi Köln'de bulunan WDR (Westdeutscher Rundfunk-Batı Alman Radyosu)'nın Türkçe yayınlar servisine günlük iç haberleri, bu ülkedeki Türk işçileri için günü gününe iletir. Varlık Özmek tarafından yapılan bu yayınlar, bir gün telefonla sesli olarak, bir gün de telexle iletilir. Bu iki yayın dışında merkezi Hamburg'da bulunan DPA'ya (Deutscher Presse Agentur-Alman Basın Ajansı), merkezi Stockholm'de bulunan İsveç Radyo ve Televizyonuna, merkezi Oslo'da bulunan Norveç Radyosu'na haber servisleri yapılmakta, ayrıca Hollanda Televizyonuna da haftalık iç haber ve fotoğraflar gönderilmektedir.

ANKA Ajansı, bünyesinde en çok Basın Yayın Yüksek Okulu mezununu çalıştıran kurumlardan biridir. BYYO'dan çeşitli dönemlerde mezun olan Uğur Okman, Ahmet Anakay, Fatih Güllapoglu, Nursel Bakır ile okulu çok sevdiğinden bir türlü mezun olamayan Cenap Kayasü, ajansa halen görev yapıyorlar. AİHA Gazetecilik ve Halkla İlişkilerden Derya Sazak adlı bir arkadaş da çalışanlar arasında. Ayrıca Genel Yayın Müdürü dahil pek çok kişi de SBF mezunu.

OKULUMUZUN TARİHÇESİ

- IV -

Fotoğraf Stüdyosu ve Laboratuvarı

Basın ve Yayın Yüksek Okulu'nun amaçlarının başında "kitle haberleşmesi alanında görev yapabilecek nitelikli eleman yetiştirme" gelmektedir. Bu alanda öğrencilerin kuram ve uygulamayı birlikte geliştirmelerini sağlamak için kurulan birimlerden biri de fotoğraf birimidir.

Okulun öğretime geçtiği ilk yıllarda, oldukça sınırlı olanaklarla çalışmalarına başlayan bu birim 1974'de ayrılan ödenekle geliştirildi. 1975-1978 bütçelerinden ayrılan fon ile güçlendirilerek son şeklini aldı. Fotoğraf birimi bugün Türkiye genelinde küçümsemeyecek teknik olanaklara sahiptir.

BYYO Fotoğraf stüdyo ve laboratuvarı başlıca dört bölümden oluşmaktadır.

1 — STÜDYO: Öğrencinin tüm gereksinmesini karşılayabilecek ölçekte, gerekli donanımlara sahip yapay bir fotoğraf çekim yeridir. Aşırı elektrik yükünü taşıyacak donanım, aydınlatma kaynakları, fon perdesi gibi araçlar vardır.

2 — LABORATUVAR - (Karanlık Oda): Yedi adet ağırlasız ve gerekli "fotoğraf kimyası" işlemlerinin yürütüldüğü ve baskı işlemlerinin gerçekleştirildiği bir bölümdür.

3 — DERSHANE: Kuramsal bilgilerin aktarıldığı, uygulama bölümlerine bitişik bir dersliktir.

4 — KURUTMA VE PARLATMA ODASI: Burada ise biri tam otomatik olmak üzere iki adet kurutma cihazı vardır.

Bunların yanı sıra öğrencilerin fotoğraf çekimi alanındaki teknik bilgi ve becerilerini arttırmak amacıyla, BYYO malvarlığı içinde yer alan toplam sayıları 20 ye ulaşan çeşitli tip ve nitelikte fotoğraf makineleri de bulunmaktadır.

Yeni bir kararlar, BYYO Fotoğraf Birimi, hem katkıda bulunmak, hem de bu yolla elde edilecek gelirden, gereksinme duyulan malzemelerin satın alınmasında yararlanmak amacıyla SBF BYYO Doner Sermayesine bağlandı. Böyle bir yola başvurulmasının nedeni harcamaların bütçeden karşılandığı dönemlerdeki ödenek yetersizliği sorunu ile karşılaşılmasının önlenmesidir. Bir başka neden, üretim kapasitesinin harekete geçirilmesidir.

Şu anda siyah-beyaz olarak yürütülen çalışmalar, kurulu altyapıda yapılacak bazı düzenlemelerle renklile de dönüştürülebilecektir. Renkli fotoğraf çalışmaları için gerekli olan araç ve gereçlerin önemli bir bölümü stüdyoda bulunmaktadır.

BYYO Fotoğraf Birimi'nin karşı karşıya bulunduğu en büyük sorun, bir ölçüde tüketim maddeleri diyebileceğimiz banyo, kart, film gibi malzemelerin yeterince karşılanamamasıdır. Eskiyecek ya da arızalanarak kullanılamaz duruma gelen bazı araçların tamamlanmasıyla laboratuvarın kapasitesini çok daha üst noktalara çıkarmak mümkündür.

Güneş yürekli insan YAŞAR KEMAL

Sule Büyükçizmeci/Havva Can

İşin doğrusu epey nazlandı Yaşar Kemal bu görüşmeyi yapmak için. İstinye'deyiz. Dostça karışıldık. Sıcak sıcak bakıyor, gülünce yüzü çocuksulaşır. Ciddi görünüşünün ardında müzip bir anlatım var. Karşılıklı oturup baktık bir süre. "Bakma kız öyle!" Eşi Tilda çaylarımızı getiriyor. Sabahın on biri, geniş camlardan içimize dolan güneş daha yakınlaştırdı bizleri. "Neden röportaj yapmak istemediniz?" "Biktım artık. Bu kadar basit" Görünüşte isteksiz. Aksilik bu ya teybiz çalışmadı. İki arkadaş şaşkın şaşkın birbirimize bakarken bize kendi teybini veriyor. Pil aldurtıyor kapıcıya. Hiç acelesi yok. Oysa konukları gelecekmis birazdan. "İşte oldu. Sorun bakalım" diyor.

Çukurovanın bağrından çıkan Kemal Sadık Göğçeli bugünün "Yaşar Kemal'i" nasıl değerlendirecek? Gözlerini bir noktaya dikip, kısa bir an dilimine tüm geçmişini ağıdarak anlatıyor sorumuzu.

"Fazla zor olduğunu sanmıyorum. Yaşar Kemal olmanın. O kadar büyütüyorum işi. Bir kere ben —romancı olarak— talihli doğmuş bir adamım."

"Fazla zor olduğunu sanmıyorum. Yaşar Kemal olmanın. O kadar da büyütüyorum işi. Bir kere ben —romancı olarak— talihli doğmuş bir adamım. Çok güzel Türkçe konuşulan bir bölgede doğdum. Karacaoglan'ın, Koroğlu'nun söylendiği bir bölgede geçti çocukluğum. Hiç bir okur yazar yoktu o bölgeden. Aşağı yukarı bizim köyden ilk defa okula giden benim. Dokuz yaşındayım. Kendi isteğimle gittim okula. Mehmet adında da bir arkadaşım vardı. Ceyhan Irmağına aşarak karşı köye Boranlı'ya her gün yürüyerek gider gelirdik. Orta okula Adana'da devam ettim. Ondan sonra çok işte çalıştım, çok yaşadım, okudum. Yaşamı görmek çok ilginç bir yazar için. Ben insanı -doğayı birlikte yaşadım. Bu bir zenginleşme demektir. Dilde zenginleşmek... Doğayla ilişkide olmak, doğada zenginleşmek; böceğiyle, kuşuyla, kurduyla, sıtmasıyla, tüm belâlarıyla. Eğer biraz birşeyler yapabilmissem benim insanlarla ve doğayla çok derin ilişkilerim olmasındandır.

(Tam ikinci soruya geçecek ki kapı çalındı. Uçumüz baktık oldu mu ya dercesine. Çünkü huzlanmıştı. Yaşar Kemal'in dili. Türkün Şenay-Atıf Yılmaz-Arif Kesküner'le karşı karşıyayız. Yaşar Kemal konuklarına dönüp "Biz çocuklarla içerde konuşacağız" diyor, bizi küçük bir odaya götürüyor.)

"İkinci sorumuza geçelim mi" diyoruz. "Bekliyorum".

"Bunlar kolay laflar. Hiç ilgisi yok. Uyduruyorlar. Ben epik yazmıyorum. Roman yazıyorum."

"Homeros'un oğlu", "Anadolu'nun Homeros'u" diyorlar sizin için. Bu konuda ne düşünüyorsunuz? "Bunlar kolay laflar. Hiç ilgisi yok. Uyduruyorlar. Ben epik yazmıyorum. Roman yazıyorum, epiklerden ise çokca yararlanıyorum. Benim yazdıklarımla epopeinin hiçbir ilgisi yoktur. Erişilmez bir doğa betimlemesi vardır Homeros'ta. Ben bunun üzerinde durdum. Nasıl yapmış bunu. Bu erişilmezlik Karacaoglan'da da vardır. Sonra düşündüm ki insanoglu yüzbinlerce yıldan beri doğayla karşı karşıya. Halk, doğa betimlemelerini klişeleştirmiştir. Dilden dile geçirmiştir. Örneğin Karacaoglan'da geçen "Esim esrim geçen turnalar" mısrası Homeros'ta da vardır. Dadaloğlu'nda da. Manes Destanı'nda da... Halk doğa parçasını nasıl görmüşse, onu dilden dile geçirmiş, o anlatımı güzelleştirmiştir. Büyük halk sanatçıları da onlardan yararlanmışlardır."

Ya masalcı denilmesini nasıl karşılıyorsunuz? "Katılıyorum. Bu benim için büyük bir iltifat oluyor. Ama o da doğru değil. Bir masal binlerce

yıl suyun altında kalmış bir mücevher gibi sayısız ustalar tarafından işlenerek yapılır, ama milyonlarca insan tarafından. Destanı anlatıcı, usta yapmaz. Onun چراغی da yapmaz. Halkla birlikte yapılır destanlar. Bir adamın halk destanlarına has masal yazabilmesi olacak şey değil. "Öyle gücüm olsaydı büyük yazar olurdum, öyle gücüm yok benim. Çok iltifat ediyorlar, onlar beni büyük yazar sanıyorlar."

(Hayır hiçbir büyülenme yok onda. Çukurovanın sıcaklığı var sesinde, ekin biçen, pamuk toplayan bir emekçinin elleri gibi gözlerinin takılıp, kaldığı elleri. "OFF OFF" "Ne oldu kız?" "Hiç düşündüm de.")

"Sözcüksüz yazabilmek istiyorum" diyorunuz. Biraz açıklama yapar mısınız?"

"İnce Memed romanımı fazla tutmazdım. Adımı koymak istemedim. İlk romanımdı ve ben çok daha iyi bir şeyle başlamak istiyordum."

"En yalın yazmak. Bizim çağımızda anlatım sanatını çok kötüye götürdüler. Çok karmakarışık yazıyorlar. Yani sözcüksüz yazabilmek, en yalın yazabilmek diyorum. Sonsuz sade yazmak. İnce Memed romanımı fazla tutmazdım. Adımı koymak istemedim. İlk romanımdı ve ben çok daha iyi bir şeyle başlamak istiyordum. Sonunda zorladılar, koydum adımı. Ama öylesine çok sevildi ki Türkiye'de Dünya'da, şaşırdım. Ben araştırdım, neydi bu romanın gizi? Çok yalındı. Bana "İnsanoglu nasıl bu kadar yalın yazabilir?" dediler. Bütün epopeiler sözcüksüz yazılmış kadar yalındır. Bir Yunus Emre'nin yalınlığına erişilemez. Homeros yalınlığına erişilemez. Bizim çağımızda roman çok karıştı. Bir sürü numaralar var. Roman düpedüz anlatımdır, düpedüz hikaye sanatıdır."

Romanlarınızın belirli bir biçimi var mı?

"Ben her romanımda ayrı bir biçim, ayrı bir dil vermek isterim. Her romanın dünyası kendine özgüdür. Onun için her roman ayrı bir biçimdir. Bütün eserlerim aynı kalıptan çıkmışsa, bütün romanlarım İnce Memed'e benzeyecekse niçin yazayım? Onun için her romanda ayrı biçim, ayrı dünya, ayrı anlatım, ayrı düşünce düzeyi kurmak isterim. Yapabildiğim bu.

Odaya yazarın eşi Tilda giriyor. Çekinerek soruyor. "Yaşar, daha bitmedi mi? Biliyorsun son bekliyorlar.", kızıyor Yaşar Kemal "Biraz beklesinler. Konuşuyoruz kızlarla." Tilda bu büyük inatçıyla başetmenin zorluğunu bilerek ayrılıyor yanımızdan. Yeniden konuşacağı için mutlu dostumuz. "Ne diyordum ben?" Anımsatıyoruz son sözünü.

"Sezebildiğim kadarıyla benim ustalığının eseridir. Ben çok acemi bir romancıydım. Son romanlarımda o kadar acemi değilim. "Kınasık" en iyi kitaplarımdandır."

Peki son romanlarınızın hakettikleri ilgiyi gördüğünü inanıyor musunuz? Örneğin "Deniz Küstü" romanınız için "Başarısız" diyenler oluyor. Bu konuda ne diyecektiniz?

"Deniz Küstü" sevdiğim bir romandır. Bu romanda yeni bir dil, yeni bir biçim kullanmak istedim. Yepyeni bir insan anlayışıyla geldim. 5 milyon oldu İstanbul. 7 milyon oldu Paris. Nereden geliyor bu adamlar? Doğadan. Daha çok kırsal bölgelerden geliyorlar. Ne olur bu adamlara is-

YAZIN

tanbul'un kıyameti içinde? Şu anda İstanbul ölü bir şehir. İnsan yabancılaşmasının en yoğun olduğu yer. İnsanın ve doğanın ölümünü birlikte vermeye çalıştım. Yepyeni bir dil kullandım. Kışkırtıcı eleştirilere ilişkin hiçbir yazım çıkmadı. Adını vermek istemediğim bir eleştirmen bu romanın aleyhinde bir yazı yazdı. Geçen gün karısının yanında "Okudun mu?" diye sordum. "Ha gazetede tefrika edilirken bir kaç tefrika okudum" dedi. Okumadığını biliyorum."

"Bana göre Türk yöneticileri, Türk eleştirmenleri düşmanca bir tavır içindeler sanata. Sanata düşman olan bir ülkenin sanatı elbette tanınmaz."

Biraz da eleştirmenlerimize ilişkin konuşalım mı?

(Acaba hata mı ettik bu konuya değinmekle. Yüzündeki anlatım birden bire değişti.)

"Türkiye'deki eleştirmenler herhangi bir romanı, benim romanlarımı dâ anlayacak güce hiçbirer. Hatta Türkiye'de eleştirmen olduğunu hiçbir şekilde kabul etmiyorum. Eğer sıfır birşeyse bizdeki eleştirmenler de birşeydir. Çünkü okuyacak güçleri yok. Örneğin Abbas Sayar'ın, Yıldı Atı gibi küçücük bir romanını okuyacak, okuduklarını anlayacak güçleri yok. Bir ülkede Yıldı Atı gibi bir kitap çıkmışsa o roman üzerine günlerce tartışılır, konuşulur. Aksine Türk eleştirmenleri en kötü romanı ortaya çıkarmak istiyorlar. Yetenekleri o kadardır. En iyi romanlarda güme gidiyor. Türk eleştirmenlerinin arkasında kendi dünya görüşünü gösteren kitapları yok. Eleştirmen dediginin bir dünya görüşü olur, onun ardında sanat görüşü olur, o sanat görüşü üstüne söyleyecek estetik görüşü olur. Hangi Türk eleştirmen "Benim söylediğim Türk Edebiyatında etkili olabilir." diyebilir?"

"Yetenekleri o kadardır." demek biraz eksik kalıyor. Eleştiri de bir yaratı olduğuna göre, eleştirmenlerin filizlenebilmeleri içinde yeterli bir ortamın olması gerekmez mi?

"Türkiye'de eleştirmen profesyonel değildir. Ekmegini eleştiriden kazanmaz. Eleştiri bir lüksür onun için. Zaten onun umudu yok. Nasıl bir eleştirmen otuz yıllık bir yazar için "Kötü", onbeş yıllık genç bir adam için "iyi" diyebiliyor? Hangi hakla hangi yetkiyle. Ben de bu eleştirmen eleştirmen değildim diyorum. Hiçbir saygı duymuyorum Türk eleştirmenine. Hiç birşey öğrenmedim onlardan şimdiye kadar."

(Kızdıkça kızıyor. Elleriyle, kollarıyla öfkesini dağıtıyor. Ateş gibi gözleri gözlerimizle karşılaşiyor. Bir süre susuyoruz.)

Hiç mi eleştirmen yok. "Türkiye'de eleştirmen yoktur." gibi iddialı bir sav değil mi söyledikleriniz?

"Şimdiye kadar yetenekli bir eleştirmen?... (düşünme payı)... Gerçekten bir Nurullah Ataç'a saygı duyulabilir. O da "Vardır-Yoktur." diyenlerdendi. Ama o biraz yaratanlardandı. Sabahattin Eyüboğlu da bir eleştiri yaptığı zamanlar oturup çalışırdı. Çünkü onun bir çabası vardı. O Türk Edebiyatında, Türk Sanatında, Türk düşüncesinde birşeyler yapmak istiyordu."

Şimdilerde sanat çevrelerinde yoğun tartışmalar yapıyor Türkiye'de Romanın olup olmadığına ilişkin. Bu tür tartışmalara ilişkin düşünceleriniz?

"Türkiye'de Roman yoktur" sözü bana göre ahlakça bir sözdür. Ben bu tür işlere girmek istemiyorum. "Yok" diyorlarsa yoktur. Bu kadar tartışılmaz bu. Çok utanıyorum ülkemde böyle tartışmalar olduğu için. Başka birşey demek istiyorlar. "Roman vardır, yoktur". Yakında bunun altından başka şeyler çıkar."

("Nö gibi şeyler?" diyecekken bir baş işaretleriyle "bekleyin" diyor.)

Birazda Türk Romancılarının dünyada ki konumuna eğilsek.

"Türk romancıları tanınmıyor, denilemez. Örneğin Batıda Orhan Kemal'den bir roman çevrildi ve çok sevildi. Ben Fakir Baykurt'un "Kaplumbağalar"ını şahıser buluyorum ve dünyanın en iyi romanları arasında sayıyorum. Eğer Kaplumbağalar çevrilirse çok seveceğine inanıyorum. Bana göre Türk yöneticileri, Türk eleştirmenleri düşmanca bir tavır içindeler sanata. Sanata düşman olan bir ülkenin, sanatı elbette dışarıda tanınmaz. Bir eleştirmen tanıtır kitabı. Dışarıda bu iş çok iyi çözülmüşler. İngiliz Kitapları adlı bir dergi vardır. Fransız Eleştirmenleri Fransız kitaplarını tanıtan yazılar yazıyorlar bu dergide.

Türkiye'de yönetim de müthiş düşman romana. Tek başına ne yapabilir sanatçı? Birde dil sorunu var. Türkçe sapa bir dil. Eşim Tilda'nın bana çok yardımı oldu. Tilda İngilizceye. Güzin Dino Fransızcaya çevirdi. Şimdi onun yerine Münevver ha-

(Devamı 13. Sayfada)

Teybimizi, Fotoğraf Makinamızı Sırtlayıp

Düştük Yollara

Görünüm Ekibi İstanbul'daydı

Ankara'ya arkamızda bırakıp, Görünüm adına yola koyulduk altı arkadaş. Ellerimizde valizler, içlerinde fotoğraf makineleri, "Gazetemiz", dergiler, teyp ve kasetler... Mavi Trenin kalkmasına bir dakika kala Bora geliyor sakın adimlarla. Yolculuk başladı! İste-

Behic, makina elinde fotoğrafçılar çekiyor. Herbirimizin elinde bir deşel, kağıt-kalem. Harıl harıl sorularımızı hazırlıyor, bir yandan da ne yapacağımıza ilişkin konuşuyoruz. Cene kaslarımız rülümsemekten gerili. Ama kafamız sorularla dolu. Üstümüzde bir sorumluluk. "Ya başaramazsak?" diyoruz. Biliyoruz ki kolay olmadı bu yolculuk kararı. Geliş-gidiş yol paralarını okur karşıladı. İstanbul'a yatan koca bir çanak. Yatacak, yiyecek bize kalmış. Sözü uzatmayalım fazla. İstanbul'a geldikimizde saat dokuzdu. Behic, Asiye, Abdullah, Bora, Sule, Havva ellerinde adreslerle bilmedikleri bir İstanbul'da. Görünüm için yazarlar hazırlamak göreviyle.

Karaköy'de yollarımız ayrılıyor. Herkes kendine bir ev arıyor. Erkekler için sorun daha az. Biz üç kız ilk kadın milletvekillerimizden Hasene İzzet'in evindeyiz. Hasene Hanımın vasfına bakmayın, bitmek - tükenmek bilmeyen enerjisiyle, topluma bir şeyler verebilmek için çalışmasına bakın. Birbirimize bakıp bir şeyleri değiştirebilmek için daha çok çalışmak gerektiğine karar verdik büyüğümüz karşısında.

Ertesi gün Taksim Postanesi "Merhaba" dedi bize. Dört gün boyunca belli saatlerde buluşup yaptıklarımızı anlatacak, işlerimizi yeniden yoluna koymak için ayrılacaktık. Abdullah'dı tüm buluşmalara tam saatinde gelen. İlk günün sonunda kotarılan onca işi biz mi yaptık diye bakıyoruz birbirimize.

Neler mi yaptık. O gece "Papirüs" teviz. Sanatçıların hicliklerini, vizütya, uzultuya dönüştürdükleri basık, sigara dumanlı, alkol kokulu bir diyar burası. Aktörler, aktristler, vazarlar, çizerler, yönetmenler: "Haydi Şerefe'leri!" "Birşey olamamanın ezikliği belki de" diyor Asiye. Bu havaya fazla dayanamıyoruz. İkinci ründe çalışmayla dolu geçti. Yaşar Kemal, Cevat Altan, Sinema-TV Enstitüsüyle görüşme. Yazko'yla görüşme.

İkinci gün, Ada Reklamla, İsa Çelik'le görüşüldü. Başar Sabuncu'dan randevu alındı. İkişin insanlar, ilzinc olaylar, söyleniler... Gittikimiz yerlerde çok iyi karşıladılar bizi. Biraz da tedirgin. Öğrenci olmamızın bunda payı olsa gerek. "Aman dikkatli olalım çocuklar, İstanbul bir kurt, biz bir lokma olmayalım" dedik. Bu sezi bizim gazetecilik alanında yaptığımız önemli deneylerden biri. O gece altımız "Bahar Noktası" oyununu izlemeye gittik. Oradan ver elini Çiçek Pasajı... Hüsnuza viden, buradaki içtenlik. Ama gece vakti küçük çocukların el acması üzüyor bizi. Geleceğin sokak kadınlarını sevmekten burukluğu var içimizde. Simdi de Beyoğlu'n-

dayız. Çürüyor Beyoğlu... Işıklar eskisi kadar parlamıyor ama, karanlıkta da kimbilir ne dolanlar çevriliyor. Kadınlar pazarlanıyor. Galata Kulesinin en üst katından İstanbul'u seyretnenin tadına doyumuyor. Camın ardında bir başka görüntü: bir dansöz - yüzünde bıkmış, bunalmış bir

anlatım - makineleşmişcesine rakediyor.

Üçüncü günün akşamı Modada'yız. "Denizi yeni görebildim" diyor Havva. İşlerimiz hafifledi, bizler de kuslar gibiyiz. Sanatçı çevrelerini yakından gören Sule "Sanat kimin elinde?" demisti. Moda da (Devamı 5. Sayfada)

Genç gazeteciler İstanbul sokaklarında

BİLİNMEYEN YANLARIYLA

"ADAM" GİBİ BİRİ

meveceğini de göstermiş olmalı ki, hâlâ, değil herseyi, adımı bile değiştirmeyi beceremedim.

TABAKLARDA SOMUTLAŞAN ÖLÜM

Felsefi olmasa bile düşünsel bir temeli var et yemememin de, evet. Herhangi birinin etkisiyle, herhangi birine övünerek et yememeyi kararlaştırmış değilim. Bu, tümüyle kendi dünyamda ve kendi kafamda varmış olduğum hesaplar sonucunda varmış olduğum bir sonuçtur. Kuskusuz düşünsel hesaplar... Söyle bir seyir izledikini söyleyebilirim bu düşünce çizgisinin. İnsanlık ortaya çıktıktan sonra, başta, bir insanın diğer insanı fizik anlamda yemesini de içeren sömürmeyle, bunun birtakım ka-

lardan dolayı bile olsa sömürüler, sonuçta, insanlığı bir üst tinsel ve duygusal düzeye yükseltir ve o zaman artık, insan daha önceki çağda yapmış olduğu şeyi yapmak istemez, daha çıkarınadır. Örneğin makineler varken hayvanların kırbaçlanması onu rahatsız eder. Belki daha önce rahatsız etmeyecek bir olaydı. Çünkü daha önceki çağlarda kendisini rahatlatmak için çok daha büyük bir olay vardır. İnsanların kırbaçlanması vardır. O sorunu çözmüştür. Bir zamanlar daha az önemli olan, fakat zamanla daha önemli olan bir sorunu çözmeye başlar. Ve hayvanları koruma dernekleri kurar, hayvanlara işkence edilmemesi yolunda tutumlar takınır. İşte bu çizgi üzerinde öyle sanıyorum insanlık, tarih boyunca insanları sömürerek, hayvanları sömürerek, artık öyle bir teknolojik düzeye gelmiştir ki, bir zamanlar çocukluğunda olsun, gençliğinde, büyüklüğünde olsun sevdiği, sevdiği konusunu yaptığı bir hayvanı kesmek ona doğru görünmemiştir. Şimdi yine biliyoruz ki savaş sanayiine varılan yatırımlar, savaş sanayi alanında varılan bilimsel çalışmalar insanların bu tür sorunlarına, çözümlenmelerine yöneltilevdi çoktan biz aramızda duygusal bağlar kurulmuş bulunan hayvanları kesmek bir vana, bırakmış olurduk. Onun yerine hayvansal besinlerin, bitkisel besinlerin kimyasal dönüştürülmesi yöntemleriyle sağlanması yoluna girdik ve her yemek veviste ölümün tabakamızda somutlaşmış olarak sunulması durumundan kurtulmuş olurduk.

APTAL KARINCALAR

Bu düşünceler beni, et yememeyi etik bakımdan çok doğru bir şey olmayacağı sonucuna götürdü. Diyebilirsiniz ki, "Türk toplumu vekul, zaten çok az et yiyor, bu düşüncelere bakarak et yemesinler mi?" Kuskusuz böyle bir savda değilim. Yemeleri gerekli. Taa ki genel olarak Türk toplumunun düzeyi, ekonomik düzeyi, etik düzeyi artık, et yerken rahatsız olacak düzeye kadar gelsin. O zaman bir başka soru olarak bana sorabilirsiniz: "O halde siz neden Türk toplumuna katılmıyorsunuz?" O konuda doğrusu söyleyebileceğim şey, toplumların restitürasyonunda, karınca topluluklarında öncü karıncalar olur. Bunu överek

söylemiyorum. Genellikle aptal karıncalardır bunlar. O veya bu yöne ilk hareketi yaparlar, ötekiler peşlerinden gider. Dolayısıyla toplum et yerken birden bire, onun artık kendi etik düzeyine uygun olmadığını düşünüp bırakmalılar. Böyle bir takım aetal öncü karıncalar gerekir, herhalde ben de kendimi öyle görüyorum.

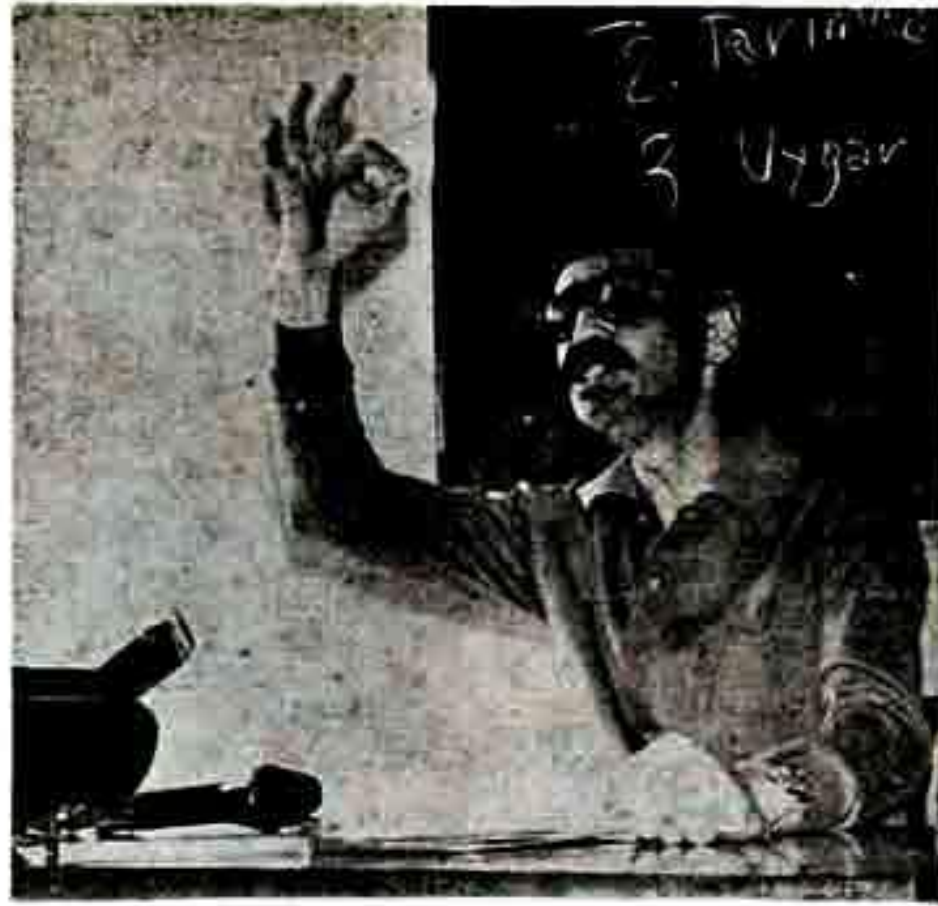
YOLLAR ÇÖZÜMLER

Evet, yürümeyi gerçekten seviyorum. Mesela bekarlığımda, hatta öğrenciliğimden çok daha tatlı bir olaydı yürümek: Öyleye kadar dersler olurdu. Öyleden sonra 100 gram nohut aldıktan sonra, o nohutun beni götürdüğü vere kadar yürürdüm. Öyleden sonra ikiden beşe, altıya, yediye, sekize kadar her gün Ankara'nın bir başka semti, bir başka sokak, caddesi olmak üzere. Mesela bu yürüyüşlerimden birini hatırlıyorum: Sabahlevin saat sekizden akşam yediye kadar sanırım 40 kilometre falan yürümüştüm ve akşam geldiğim zaman alev alev yanıyordum. Kütahya'da da buna benzer yürüyüşler, ormanlardan geçip, Porsuk ırmağına kadar gidiş-gelişler yapmışım. Hem dozaaya açılma ve o yürüyüş sırasında gördüklerim üzerinde demlenen düşünceler bir düşünce dünyası oluyordu benim için. Bir çok uzun boylu sorunları da o yürüyüşler sırasında düşünüp, çözümlerine o yürüyüşler sırasında vardığını sanıyorum. Bununla birlikte, evim yakın olduğundan beri önemli bir sorun çözdüğümü sanmıyorum.

KAZANAMAYAN BAŞARILI TACİR

Kendimi kaybettiğim şeyler... Bunların başına belki ders anlatmam girerdi. Bunların başına voleybol girerdi. Derste kendimi şu anlamda kaybediyordum: Konunun içine girip, kürsünün ve sınıfın dışına çıkarak. Derse ne kadar vakıfki delikanlılar, ne kadar güzel kızlar gelsin, pek görmem. Gözlerim sadece belleğime dönüktür. Orda unlatmayı düşündüğüm şeyleri anlatırım, bu anlamda kendimi kaybederim. Ders sırasında genellikle öğrencileri tanımam ama, ders arası ve ders sonu tartışmalardan dolayı epeyce öğrenciyi tanırım.

Derste sadece heyecanlanmıyım, aynı zamanda telaşlanıyım olusum. O galiba benim ders anlatışımla ilgili. Çok az ders saati içinde vermem gereken çok fazla şey varmış gibi geliyor. Bu, bir bakıma hata. Çok fazla şey verirken, onların hazmedilmesi sorununu atlamış oluyorum. İşte o (Devamı 12. Sayfada)

Alaattin Şenel bir konferans sırasında

PLATON, ADAM'A İTİRAZ ETTİ

Platon itiraz etti Adam'a. "Herhangi bir seve verilen isim doğrudur, başka bir isim verilmesi yanlış olur." dedi. Tutucu düşüncülerden Konfüçyüs de dedi ki, "Bir ülkede eğer isimlerin değiştirilmesine izin vererseniz bu de-işiklikler, o ülkede düzenin değiştirilmesine varıncaya kadar sürer gider, önünü alamazsınız."

Bu tür düşünceleri geliştirdiğim zamanlarda insanın, hemen hemen herşeyi değiştirebileceği yolunda umutlarım veya düşüncelerim vardı. Geçen zaman, pek de o kadar, insanın, fazla şeyi değiştire-

zanımlarını geliştirmeye dönüştürerek geliştirmiştir. Daha sonra hayvanların enerjisi sömürülmüştür, etini sömürmüştür, öyle geliştirmiştir. Fakat her sömürü sonunda alınan asama, insanın vasfını niteliksel olarak daha üst tinsel düzeye çıkarma olanağı vermiştir. Örneğin insan, hayvanları sömürerek onun sağlamış olduğu enerji olanakları ile diyalim ki sanayi devrimine, makina çağına vardığında öyle bir duygusal, tinsel düzeye yükselmıştır ki, hayvanların acı çekmesine bile artık gönlü razı olamaz hale gelmiştir. Dolayısıyla insanlığın gelişmesinde böyle bir süreç vardır. Geçmişte çeşitli zorunluluk-

SANAT

Sule BÜYÜKÇİZMECİ

SHEAKSPEARE'ın BAHAR NOKTASI oyununu yazdığından bu yana ne çok şey değişti dünyamızda. Yıldızlara ulaşma savaşımında insanlığı. "Ya aşk? Onu bile çözümüylememiş 20. yüzyıl insanı" diyor olmalı Sheakspeare. Bahar Noktası, aşk çağdaş biçimde ele alan bir oyun. Tepebaşı Deneme Sahnesi'nde alışılagelenin dışında bir Sheakspeare sahnelenmiş. Oyunu Can Yücel Türkçeleştirmiş, çevre düzeni-giysi Metin Deniz'in yaratısı. Başar Sabuncu sahneye koymuş. Oyunun sergilenmesinden üç-dört gün önce Sabuncu görevinden alınıyor.

Tepebaşı Deneme Sahnesi'nin çalışma notlarında Başar Sabuncu oyuna ilişkin şunları yazmış: "Çağdaş, gerçekçi, biraz da acımasız bu oyun; akılcı bir çözümleme ile yaklaşmaya çalışacağız. Sheakspeare'in ormanı, doğal olanın, kurulu düzenin kurallarının yerini aldığı (bir gecelik) bir özgürlük - boşalım ortamıysa; gösteriminde ne düşlere yer var, ne büyülere."

SEVGİ VE DÜZENİN DEĞERLERİ

Bahar Noktası oyununda sevdeler birlikte olamazlar. Önerilerinde bir engeldir kurulu düzenin değerleri. Oysa "Asıl sevgidir servet olan." İnsanlar yanışlarındaki sevgiyi değil de uzakta olanı seçerler. Hep bir kısır döngüdür insanlar arasındaki ilişkiler. Aşk bir tabudur. Hep bir düşün kırıklığıdır. Yazar insanların nasıl iç gerçeklerden uzaklaşmakta olduklarını göstermek ister; bir gecelik düşün ortamı yaratır ormanda. Bir gecede değişenler nedir? Herkes doğruyu bulmuş, yüreklerinin sesini dinlemiştir.

BAŞAR SABUNCU NE DİYOR?

Oyunun yönetmeni Başar Sabuncu'ya yöneliyor, Bahar Noktası üzerine konuşuyoruz.

— Bahar Noktası'nın Sheakspeare'in diğer oyunları arasındaki yeri nedir? Bu oyunu sahneye koymakla amaçladığınız neydi?

"Sheakspeare'in oyunları arasındaki yerini çok kesin saptayabileceğimizi sanmıyorum. Ama Sheakspeare'in cinsellik üstüne en çok çeşitleme yaptığı oyun denilebilir. Oyun aslında bir saray düğünü için yazılmış, bir saray güldürüsü, düğün güldürüsü. Belki de Fırtına oyunundan önce doğa-üstü güçlerin oyun kişisi yapıldığı ilk oyunu bu, ama biz masal diye bakmadık oyuna. Bir masalın çözümlemesi diye baktık. Sheakspeare'i bugüne değin yavaşan ögenin gerçekçilik olduğu kanısındaydık. Sarayda oynadığı zaman söylemeyen şeyleri belki de yazar doğa-üstü güçlere anlatmak istiyor. Biz masalın çözümlemesini yapıyoruz, bunun bir tad vereceği kanısındaydık. Bunda da yanılmadık galiba."

OYUN İÇİNDE OYUN

— Oyun içinde oyun var. Bunu sunan Artizan takımı (zenatçılar) neyi simgeliyor? "Bunlar şimdinin burjuvazisini gösteriyor. Orada soylu sınıfın kurucusunda gelişen iktidar sınıfını temsil ediyorlar,

Biz hem iki sınıfı, hem de iki kültürü karşı karşıya getirmek istedik. Ormandaki cinperi masalı bizim için, saraylıların maskeli balosundan ibaretti. Aristokrasinin değerlerinin, ahlak kavramlarının aşıldığı, buna faşizm de diyebilirdiniz. Ama sonunda her şey saraylılar açısından düzene göre geliyor. Onlar için sevdâ, gençlikte yaşanabilir

üzerinde durmuştum. Düşündüklerimi aktarmıştım. Oyunun bir maskeli balo, şenlik gecesi olacağını konuşmuş-tuk. Can, ondan sonra özgürce çeviri yaptı. Daha sonra saptadığımız sahnelerin kur-gusunda değişiklikler yaptık, bazı bölümleri çıkardık.

GÜNCEL BİR ÇEVİRİ

— Oyunun Türk tolpumuna

Bahar Noktası Üzerine Birkaç Nokta

keyifli flörtlerden, özgür cinsel ilişkilerden ibarettir. Ama sonunda mutlaka düzene uygun evlenmeler yapılmalıdır. Yani bugün burjuvazi içinde oluşan ilişkiler. Oyun içinde oyunu oynayan Artizanlar için, sevdâ değişiktir. Onlar için sevdâ, hep acıklı birer. Tıpkı Orhan Gencebay filmle-ri gibi. İki sınıfın oyunları da değişik. Biri cinperi gibi me-kanik gösteriler peşinde - çok özenle yapılmış bir maskeli balo. Artizanlarınki ise çok

uyarılandığı görülüyor. Bir çok güncel sözcükler kullanılmış.

"Kimisi için fazla adaptasyon sayılabilir. Oysa Türkiye'de belki de ilk doğru dü-rüst çeviridir. Dünyanın bir çok yerinde Sheakspeare çevirilerine sansür uygulan-maktadır. İngiltere'de de Sheakspeare'in bir klasik yapıt o-larak rafa kaldırılmışlığı var. Bu oyun daha çok açık sa-çık sözcüklere yer veren, ro-mantizm üzerine kurulu bir

bir söz oyunculuğu var. Biz bu oyunda özellikle vücudun bir başka anlatım aracı oldu-gunu vurguladık. Yani oyuncun-elindeki iki araçtan se-sin, vücudun, ihmalini önle-mek istedik. Amaç, oyuncu-ların babadan kalma kom-po-zisyon çizimleri değil, onla-rın bireysel ve toplumsal iliş-kilerinin çözümlemesidir. İş-te bu noktada ilişkileri an-latmak istedik. Sözler arası iliş-kileri değil, çelişkileri orta-ya çıkarmayı amaçladık. Ya-ni "İnsan seni çok seviyorum" derken tokat atabilir. O za-man ancak bir çelişkiyi gö-rebiliriz.

— Seyircinin bu konudaki tepkisi ne olacaktır?

"Bunu seyirci belki ilk başta anlamayabilir. Ama bu seyirciye bambaşka bir tad ve-rocektir, başka bir eğlence eseecektir. Belki seyirci adını koyamaz. Ama bütününde et-kili olacaktır. Sözün aldatma-casını hareket ortaya çıkarı-yor. Seyirci ikisini birden gö-rüyor. Eleştirel bakabiliyor."

BRECHT'İN OYUNDAKİ YERİ

— Anlattıklarınızdan yola çıkarsak Brecht'in bu oyunda-ki yeri nedir?

"Brecht 'Tiyatroya tad ver-mekten daha soylu bir işlev bulamadım.' diyor. İşte biz de o tadın peşindeydik. Asıl a-maç, o çelişik, o şaşırtıcı ola-nı ortaya koymaktır. Yani bu oyun o anlamda Brecht'i yön-tümlerle çalışıldı. Masalci bir gö-rünüm altında ki kendi çağr-nı eleştiren bir oyundur bu. O zaman kendi çağrındaki ah-laki değerleri, çelişkileri akılcı bir oyunculuğa ortaya koy-mak. Bunu ne ölçüde başar-dığımız tartışılır."

Bahar Noktası'ndan bir sahne

İçten, çok göstermecî. Ama o da biraz saptırılmış, biraz A-rabesk. Artizanların oynadığı oyun içindeki oyunda hem göstermeci halk tiyatrosu ö-ğeleri, hem de bizimkî se-yirlik oyunları yer alıyor. İş-te biz iki sınıfın kültürüne de eleştirel bakmak durumun-daydık."

— Nasıl bir dramaturji çalışması yaptınız?

"Can Yücel'le bundan üç yıl önce, bu oyun üzerine çalış-maya başladığımızda ben na-sıl sahneye koyabileceğimizi

oyun, Nurettin Sevin'in çevirisi bu oyunu sansür etmiş. Sheakspeare bu oyunda dört türü şiir dili kullanmıştır. Çağdaş şairlerle alay etmek için onların mısralarına nazir yazdığı görülüyor. Can Yü-cel oradaki çeşitlemeyi, biz-deki çeşitlemelerle karşıladı. Oyunda hece vezni var, ser-bez vezin var, zaman zaman aruz var. Diyelim ki Abdülhak Hamit dalgı geçtiğimiz bö-lümde. Sheakspeare de o dö-nemde klasik, saraycı, edepli geçinen şairlerle alay ettiği için karşılandı."

Çağdaş Sahne caz dinleti dizisine devam ediyor

Tülin KALKAN
Süleyman IŞIK

Çağdaş Sahne'de, Mart ayından itibaren başlayan caz dinletileri ilgi ile izleniyor. Her pazartesi saat 18.00'de düzenlen-en dinletiler, caz dünyası ünlülerinin LP-lerinden derlenmekte. Konu ile ilgili ola-rak görüştüğümüz Çağdaş Sahne Kültür Merkezi yöneticisi Köksal Engür, dinleti-lerin şimdilik haftada bir düzenlendiğini, ancak dinleyicilerin ilgisini artırma-ya çalışıldığını söyledi. Amaçlarının cazın reklamını yapmak olmadığını, cazı Türk izleyicisinin beğenisine sunmak olduğunu beşirten Engür, cazın ülkemizde yeterince tanınmadığını, buna karşı gösterilen ilgi-nin sıcaklığına değindi.

Engür, sözlerine şöyle devam etti: "Caz, Afrika'nın halk müziği. Amerika'da da popüler bir tür. Ülkemizde caz sanatıyla aktif olarak ilgilenen sanatçılara rastlamak pek olası değil. Bu işle ilgili Tuna Ötenel'le ilişki kurarak bize yardımcı olmalarını istedik. Önümüzdeki ay bir konser verecek bizlere. Bu konser-leri ayda bir düzenlemek istiyoruz. Ama-cımız cazı öğrenmek isteyenlerle, bu işi sürdürmek."

Genco Erkal "Kergün yeni baştan" oyununu başarıyla sürdürüyor

Genco Erkal, İstanbul'da Destlar Tiyatrosunda, tek kişilik oyunu "HERGÜN YENİ BAŞTAN"ı sergiliyor.

Sanatçı eskiden sunduğu çalışmalarına yenilerini de eklemiş. B. Brecht, N. Hikmet, A. Nesin, H. Taner, A. Newley dünyaya ortak bakmalarından dolayı bir araya gelip, güzel bir demet oluşturmuşlar. Erkal'ın düzenlemesiyle. Bir çok şiir, oyun-lardan oyuncuklar, sanatçının yorumla-masıyla günümüzün sorunlarına ışık tutmak-ta.

Genco Erkal, bu oyunda seyirciyle olan iletişimde çok başarılı. Göze göz -beyine beyin sunuyor mesajını. Günümüzün sorunlarını, bunalmalarını ele alıyor, yarınları olan güvenini vurgulayarak

- Bahar Noktası, Aşk çağdaş biçimde ele alan bir oyun
- "Sheakspeare güncel bir yazar, uyarlamayı değil, çözümlemeyi gerektiriyor."

GÖRSEL ÖGELER AĞIRLIKTA

— Oyunda görsel öğelere çok ağırlık verildiği kanısındayım. Siz bu konuda ne söyleyeceksiniz?

"Tabii, bu konu çok uzun süre ihmal edildiği için bu oyunda görsel öğelere ağırlıkla eğilimi olabiliriz. Türkiye'de Alman geleneklerine dayanan

— Oyunu sahneye koyarken ne gibi güçlüklerle karşılaştınız. düşündüklerinizle uyguladıklarınız arasında ne gibi bir oran var?

"Türkiye'de gerek mali olanaklar, gerek çalışma disiplini, gerek zaman süresiyle % 51'e varılmışsa ben "Başarılı" diyorum. Bu oyunda bu oranın üstüne çıktığını sanıyorum. Ama oyundan yedi kişi ayrılmak durumunda kalınca oyundaki incelikler kayboldu. İki ay prova yapanların yerine onbeş gün prova yapanlar girdi."

— Oyunculuk açısından umduğunuz bulabildiniz mi?

"Provalar çok özel koşullarda yapıldı. Önceleri yakıt verilmediği için 3 dereceye kadar soğukta çalışıldı. Provalar durdu, yeniden başladı. Tam oyun çıkacakken dört gün önce benim ve üç arkadaşımın görevine son verildi. Onun üzerine provalar yeni bir üç kişiyle başladı. Yönetmen yardımcılarının denetiminde ben de gizli olarak oyunu denetleyebiliyordum. Kısacası takım çalışması bozuldu. Sonraki olayların laçkalığıyla umduğumuz oyunculuk tabii ki olmadı."

SHEAKSPEARE'İ YORUMLAMAK

— Devlet Tiyatroları İstanbul'da Sheakspeare'in Bir Yaz Gecesi Rüyası oyununu, Ankara'da Kral Lear'i sergiledi. İki oyunun da yönetmeni yabancısıydı. Siz bu oyunlardaki Sheakspeare'in yorumuyla, Bahar Noktası'nın yorumu arasında ne gibi ayrımlar görüyorsunuz?

"Aslında yorum sözü bile çok iddialı. Biz Sheakspeare'i olduğu gibi yorumladığımız kanısındayız. Biz onun sunduğu malzemeden yola çıktık. Ben Bir Yaz Gecesi Rüyası'nı izledim için şunları söyleyebilirim: Orada Sheakspeare'in üstünü örten 400 yıllık bir toprak tabakası var, eskimişlik var. O tabakayı eşelemeden oynadıkları için Sheakspeare falan oynamıyorlar. Oysa biz Sheakspeare'i değiştirmeden, tam tersine kendi toplumsal bakışına eleştirel bir tavırla yaklaştık. Metine sorular sorduk. Sheakspeare güncel bir yazar, uyarlamayı değil, çözümlemeyi gerektiriyor.

SİNEMA

SAM PECKINPAH VE 'KELLESİNİ GETİRİN'

Süleyman İŞİK

Orijinal Adı: Bring Me The Head of Alfredo Garcia

Yapım Yılı: 1974

Yönetmen: Sam Peckinpah

Oynayanlar: Warren Oates - Isela Vega - Gig Young - Robert Webber - Kris Kristofferson.

Bazı filmler vardır kolavca varılır. Mesaj açık seçiktir. Karakterler de öyle. Filmi anlamak ve hüküm vermek için izlemek yeterlidir. Ancak "Bana Onun Kellesini Getirin" için bu söylediklerimiz yeterli değil sanıyorum. Filmi, ismi ve konusuyla kullanılarak izleyenlerin çoğu "Sıradan bir şiddet filmi" deyimini kullanıyorlar. Kendilerine göre nedenleri de var, şiddet dolu sahneler örneğin. Bu yansı gerçekten yönetmenin vermek istediğini yansıtır mı acaba?

Yönetmen Sam Peckinpah 1923 yılında doğmuş. Tiyatro'da ve TV'de çalışmış. İlk filmini 1961'de yapan Peckinpah'ın en önemli filmi The Wild Bunch (Vahşi Sürü, 1969). 1971'de ise Western olmayan bir filmi var: Straw Dogs (Köpekler). 1973'de The

FİLMİN KONUSU

"Bana Onun Kellesini Getirin" filminde feodal bir beyin kızı bir genç tarafından işgal ediliyor. Ağa, kızını Enzizivon mahkemesini anımsatan bir ortamda sorguya çekerek, onu işgal edenin Alfredo Garcia olduğunu öğreniyor ve onun kellesini getirene bir milyon dolar vaat ediyor. Ödül, birçok kişi ve örgütü A. Garcia'nın peşine düşürmeye yetmiştir. Soruşturma başlar. Bir kasabanın sakin bir barında otvane calarak yaşamını kazanan Bennie'ye iki örgüt elemanı gelerek A. Garcia'yı sorar. Bennie de para kokusu narakat Garcia'nın eski sevgilisi ile ilişki kurup onun bir trafik kazasında öldüğünü öğrenir. Bu aşamada, Bennie ile kadın arasında biraz çıkar, biraz seks ve biraz sevgi karışımı garip bir ilişki başlamıştır. Sevgilisinin ısrarları bile Bennie'yi onbin dolar ödül getirecek olan kelleiden vazgeçemez. Mezarlığı giderek tabutu açan Bennie kafasına indirilen bir darbe ile bayılır. Ayıldığında Garcia'nın kellesi alınmıştır ve kadın cansız yerde yatmaktadır. Bennie yeniden kellenin peşine düşer ve bundan sonra filmde şiddet zirveye ulaşır. Örgütün tüm elemanlarını temizleyen

•Peckinpah'ın filmlerinde şiddet ve kötülük öğeleri ağır basar

kar ilişkilerinin insanı nasıl yabancılaştırdığını, nerelere kadar götürdüğünü inceliyor. Ona göre ideal toplum, insan-lararası ilişkilerin çıkar ilişkileri haline gelmediği bir toplum olmalıdır. Bu nedenle ilişkilerin yozlaşmadığı sakin köy ve kasabaları sergiliyor film boyunca. Yaşamla orantılı olarak insanlar da sakin ve sevecendir. Ne zaman ki ödül isin içine giriyor, o zaman gerilim ve şiddet başlıyor. Peckinpah şiddet sahneleriyle bu duruma karşı kinini kusuyor adeta. O, insanları ekonomik ilişkilerden soyutlayarak katasındaki özgür insanı düşünüyor, ancak gerilim ve şiddet öylesine düzenlenmiş ki, seviriciye fazla etkilenmeden gözlemleme rahatlığı sağlanmış. Bu da Peckinpah'ın ustalığı tabi. Filmin hemen her sahnesinde Peckinpah'ın düşünce yapısı göze çarpıyor. O, insancıl ilişkilerin yitmesine şiddetle karşı çıkıyor. Çağımızda insanların birbirlerine salt çıkar açısından yaklaşmalarını kabullenemiyor. Ancak hemen aklı su sorular gelebilir. Peckinpah, bu düşünce yapısı ve anlatımıyla eskimemiş midir? Öfkesi, kendisinin de çağına yabancılaşmasının bir sonucu değil midir? Hele hele yönetimde filmin kahramanını haklı çıkarma arzusundaysa, bu noktada "Don-kisotluk" başlamış olmuyor mu?

ZITLIKLAR

VURGULANIYOR

Ancak bu olumsuz düşünce yapısının filmin bütününe indirilmiş olmasına karşı, olaylar, karakterler birbirine ustalıkla bağlanmış. Çarpıcı, vurgulanması gerekli sahneler, filme uyumlu bir biçimde sermiştir. Bence en çarpıcı olanı Alfredo Garcia'nın ailesinin katledildiği sahne. Örgüt tarafından adları bile sorulmadan öldürülen aileden sağ kalan ihtiyarın yüzündeki anlam ve bu cinayetleri izleyen adının yüzündeki tebessümün arkadaşını öldürülünce denemesi bir anda insancillasıvermesi, bizlere çok şey anlatıyor. Filmde, ilkin bir ask öyküsü de veriliyor. Çıkarın sevmenin ve seksin birarada kaynaştığı çarpık bir ask. Filmin akışının kadının ölümünden sonra hızlanması ve şiddet sahnelerinin despoze zelmeli bizi "acaba Bennie'nin değişmesinde kadının ölümünün bir etkisi var mı?" diye düşündürüyor. Ancak bunun böyle olmadığını, filmin bütününden çıkarmak olesi. Filmin psikolojik bir boyutu da var. Ama yalnızca kahramana yönelik bir yaklaşım olarak kalıyor. Peckinpah, romantizmle gerçekçiliği birarada vermeyi de deniyor. Ama bunu yaparken zıtlıkları vurgulamaktan kaçınıyor. Örneğin, filmde sevisme görüntülerinin ardından gelen Bennie'nin bit avıklama sahnesi, onların garip yaşamı hakkında bilici veriyor.

Sonuçta "Bana Onun Kellesini Getirin", canlı ve gerçekçi bir anlatımın, idealist bir düşünce yapısının ilginç bir örneği

Belgesel Sinema TEKNIĞİ, DÜŞÜNCE VE YAŞAMLA BÜTÜNLEŞTİREN BELGESELÇİ JORIS IVENS

Derleyen: Ece ÇİL

Bir belgesel film yapımcısı, zaman boyutu içinde anlamı yitirmeyen konular seçip, yaratıcılığı teknik olanaklarla birleştirebilirse adını sinema tarihine yazdırır.

Hollanda'lı Joris Ivens, gördüğü eğitimin, yaşadığı ortamların avantajlarını doğal yeteneğine ekleyebilmiş bir belgesel film yapımcısıdır. Ticaret ve ekonomi okumak, fotoğraf araç gereçleri satışıyla hayata atılmak başlangıç için yararlı deneyimlerdi.

1928 yılında ilk filmi "De Brug-Körprü"yü, 1929'da da "Regen-Yağmur"u çekti. Bu filmler, dinamik hareket ve görüntü düzenlerinin, özenli ve sabırlı bir çalışmayla teknik açıdan nasıl değerlendirilebileceklerini gösteriyordu. Hollanda'nın ilk sinema kulübü olan Filmliiga'nın kuruluşu aynı yıllardadır. Ivens'in kurucularından olduğu Filmliiga, sanat çevresiyle toplum arasındaki iletişimi sağlamış, bu ülke'deki bağımsız film yapımının gelişmesine büyük ölçüde katkıda bulunmuştur.

Joris Ivens, yaşamı boyunca, insandan, emekten ve özgürlükten yana olmuş, yaptığı savaş belgeselleriyle barış düşüncesini zenginleştirmiştir. "Wij Bouwen-Biz İnşa ediyoruz-1930" filminin Hollanda Yapı İşçileri Sendikası'nın talebi üzerine çekti. 1929-30'da, Pudovkin'in daveti üzerine yaptığı Sovyetler Birliği ziyareti Ivens'in yaşamında yeni bir bölüm açar. Ne var ki, ileriye dönük planlarını gerçekleştirebilmesi için para kazanması gerekmektedir. Böyle bir gereksinime sonucu ortaya çıkan "Endüstriyel Senfoni-1931" ilk sesli filmiydi. Bu filmde de konunun görsel ve ritmik nitelikleri vurgulanmıştır. 1932'de, ikinci kez Sovyetler Birliği'ne gider. "Pesn O Geroyakh-Kahramanlar Şarkısı"nı çeker. Bu filmde bir maden eritme ocagının genç partizanlarca nasıl sevkile, alın teriyle inşa edildiği anlatılmaktadır. Ivens yeteneğini dünya görüşü doğrultusunda kullanabilme olanağına kavuşmuştur.

Hollanda'ya dönüştü "Nieuwe Gronden-Yeni Dünya-1936"yı çeker. Film, uluslararası ekonominin insanlık dışı etkilerinin keskin bir eleştirisi. Yine 1934'de Henri Storck'la birlikte yaptığı "Misère Au Borinage"da Belçika'daki madencilik grevi sonrası hareketli bir anlatımla yorumlanmıştır.

Ivens'in sanat yaşamının başka bir bölümü, II. Dünya Savaşından hemen önce Amerika Birleşik Devletleri'nde başlar sol kesimden bir grup aydın, Çağdaş Tarihçiler, kendisini Amerika'ya davet eder. İspanya İç Savaşı'nı konu olan, cumhuriyetçi savı güçlendirecek bir belgesel yapması istenir. Gerekli parasal ve teknik yardım sağlanacaktır. "The Spanish Earth-İspanya Dünya'sı-1937" gerçek savaş koşullarında çekilen mükemmel ve etkileyici bir belgesel filmidir. Ivens ve ekibi savaş içinde yaşamalarını tehlikeye atarak, seyredenleri sarsan bir görüntü bütünü elde ederler. Ernest Hemingway, bu filme etkileyici bir anlatımla katkıda bulunur. Ivens filmin çekimini arkadaşı John Ferno ile birlikte gerçekleştirir. Öteki teknik tamamlamalar ve seslendirmenin başarısı, belgeseli amacına ulaştırır.

Çağdaş Tarihçiler Grubu, Ivens'in ikinci savaş filminin çekimi için gerekli desteği de sağlar. "The Four Hundred Million-Dört Milyon-1938" belgeseli Çin-Japon savaşını, Çin iç savaşıyla birlikte konu edinir. Teknik bakımdan göklere çıkarılan bu film, düşünsel amacı açısından olumsuz eleştiriler alır.

Bu iki filmin başarısı Amerikan Hükümeti'ni Ivens'e iz vermeye yönelir. "Power and the Land-Güç ve Toprak-1940", "Our Russian Front-Rusya Cephemiz-1941", "Action Stations-Hareket İstasyonları-1943" bu dönemin ürünleridir. "Hareket İstasyonları" Kanada Ulusal Film Kurulu için yapılmıştır. 1944'de ise Capra Şirketi için, Hollywood'da, Helen Van Dongen ve Carl Foreman'la birlikte, "Know Your Enemy: Japan-Düşmanımı Bil: Japonya" filmini çeker. "GI Joe'nun Hikayesi-The Story of GI Joe-1945", William Wellman yapımı filmde danışmanlık yapar.

1944'de, Hollanda'nın Hindicini'ndeki Kolonileri'ne Film temsilcisi olarak atanır. Ivens bu fırsatı, Endonezya bağımsızlık savaşını desteklemek amacıyla yaptığı "Indonesia Calling-Endonezya Çağırıyor-1944" belgeselini çekerek kullanır. Bu filmle sömürgecilğe karşı keskin tavırını alır.

Ivens, 1947-1955 yılları arasında, Polonya, Doğu Almanya, Küba, Şili gibi ülkelerin belgesel film yapımcılığına kuramsal ve pratik önderlik eder. Cavalcanti'nin işbirliğiyle sınıfsal ve toplumsal içerikli filmler yapar. Bu yıllarda lirik belgeseller Ivens'in kişilik olgunlaşmasının ilginç örnekleridir.

1965'de Fransa'da Minstral rüzgarlarının insan yaşamını nasıl etkilediğini anlatan "Le Minstral", 1968'de (Devamı 12 Sayfada)

Bana Onun Kellesini Getirin Filminden Bir Sahne

Getaway'ı (Büyük Fırat) yapan yönetmen, 1974 de Bring Me The Head of Alfredo Garcia'yı yapmış. Peckinpah, 1960 sonrası Western türüne yeni bir yaklaşım getiriyor. Türün geçirdiği değişime katkısıyla tanınıyor. Filmlerini, "Tabanca adamın" artık sonunun geldiği, otomobillerin atların yerini aldığı dönemin sorunlarını içeren tarihsel bir çerçeveye oturtuyor. Peckinpah filmlerinde dramı ve gerilimi, karakterlerin, giysilerin, davranış ve silahların gerçekçiliği üzerine kurar. Onun dünyasında masum insan kalmamıştır. Kadınlar da erkekler kadar kötüdür. Çocuklar bile kendilerini şiddetle yönelik eğlencelerle avuturlar. Renk ve kamera ile topyekun cöküşün bir nevi balesi yaratılır.

Bennie kelleyle ağaya götürerek ödülü alır. Ancak ağayla aralarında çıkan bir anlaşmazlık sonucunda Bennie, ağayı ve bir çok adamını öldürerek kelle, ödül, ağanın kızı ve onun çocuğu ile yeni bir yaşama doğru yola çıkarken delik desik edillere öldürülür.

ÇIKAR İLİŞKİLERİNE DUYULAN ÖFKE

"Bana Onun Kellesini Getirin" ilginç bir yapıt. Bir şiddet filmi gibi değerlendirilmek olası. Ancak film, yönetmenin dünya görüşüyle orijinde ele alındığında farklı bir biçim kazanıyor. Peckinpah kutsal ki şiddet filmlerinin ustası. Aynı zamanda da idealist bir yönetmen. Bunu filmin bütününde de görüyoruz. Peckinpah filmde, paranın, ci-

Bir dönme dolap fotoğrafı için altı ay uğraşan sanatçı

İSA ÇELİK

**“Kuralı değil, doğru ve güzel
bulduğunuzu yapın”**

Asiye KORAY - Behiç ALPARSA

İlk bir İstanbul öğleden sonrası, sanatçının stüdyosunun ziline uzanıyor elimiz. Az sonra kapı acılıyor, karşımızda güler yüzlü bir insan. Fotoğraf ustası İsa Çelik. Söyleşimize fotoğrafın tanımından başlamak istiyoruz. Ancak İsa Çelik bir tanım yapmaktan kaçınmıyor.

"Zor birsey. Resmi tarif etmek gibi zor. Tarif edilemez."

Hazır resimden söz açılmışken fotoğraflar resim tartışmasına kaydıyoruz söyleşimizi.

"Yanlış bir tartışma. Tivatronun tadını, keyfini sinema veremez, sinemanıkinin de tivatro veremez. Karikatür resmin, resim fotoğrafın, fotoğraf da karikatür ya da resmin tadını veremez... Yani her sanat dalının kendine göre tadı, işlevi var. İlla bir sanat dalının işlevini, bakışını düzmece bir varışa sokmak gerekmiyor."

İllegali yayınlardan, dergi ve fotoğraf albümlerinden söz ediyoruz. Dergi konusundaki karamsarlığın albümler için de var.

"Türkiye'de henüz fotoğraf albümleri geleneği kurulmadı. Henüz beş tane albüm cı-kabildi. Fakat baskı kalitesi, kâğıt fiyatları ve benzeri sorunlardan etkilendi. Ve sonunda durdu. Anadolu'dakilere zaten derzi ulaşamıyor. Belki albümler ulaşabiliriz ama olmadı. Zaten fotoğraf konusunda yeterli kitap yok. Yabancı fotoğraf derzilerinin de girmesi durduruldu."

**SALT İNSAN DEĞİL
HER ŞEYİ ÇEKERİM**

İsa Çelik'in genelde insan fo-

toğrafları çektiği bilinir. Ama o bu konuda şöyle diyor:

"Sokakta çıktığım zaman yalnız insan çekeceğim demiyorum. Fotoğraf keyiflidir. Eğer keyfim yerindeyse kus da çekeirim, ağaç da doğa da, insan da. Herseyi çekiyorum. Belirli birsey çekeceğim diye düşünmüyorum ama, beni hep insan fotoğrafı çeker bilirler. Benim marangoz arkadaşlarım var, onlarla birlikte olduğumda, o mobilya cilaları var ya, kutuların kenarında kurumus sarkmış cilalar, onları çekiyorum. Bu daha sonra kullanacağım bir malzeme oluyor. Salt şunu çekeyim, bunu çekeyim diye bir olayım yok benim. Fotoğraf salt deklansöre basıp görüntüyü düşürmek değil. Vietnam'dan Türkiye'ye kadar her olayı, her şeyi bilmeniz yorumlamanız ve fotoğraf diliyle vermeniz gerekir."

Peki karelerken kaygılarınız...

"Oldum olası fotoğrafı fotoğraf yapmak olarak gördüm için karevi düzenlerken estetik kaygılar geliyor. Örneğin harika bir banka ve önünde oturmuş bir dilenci. Burada estetik bir kaygı da taşıyorum. Sonra ben fotoğraflarımdaki insanı çok acıklı göstermek istemiyorum. Bir sümüksü çocuk, çıplak gerçekçi fotoğraflar diye aldığımız fotoğraflar gide gide bir yulıznlık yarattı. Çıplak gerçekçi fotoğrafçılık bize çok şey kazandırmayacak gibime geliyor. Tabii işin en başında eğer bir adam karikatürcü ise karikatürün baş gerecini ressamı boyamasını bilmesi gerek. Ben 6 ay bir konu ile uğraştım.

Konu dönme dolaptı. Binlerce dönme dolap varmış zibil görünenmesini istiyordum. 6 ay düşündüm ve uğraştım, düşlerime girdi. Fotoğrafçılıkta işinizi saymeniz gerek. Ben iktisadi bitirdim. Bir bankada çalışıyordum, grafik, alıncıydım ama yine de fotoğrafı seçtim."

İsterseniz olavin bir başka yönünü, malzeme sorununu ve Türkiye'de fotoğraf sanatının kurulmamasını tartışalım.

"Devlet tarafından kurulmaz tabii Hani çiçekler üstüne kar yağmadan evvel denilirdi... İşte bizim bir girişimimiz vardı. Halk-Koop, bütün görsel sanatçıları üye kabul ediyordu ve malzemeleri kendisi getirip küçük bir kâr ile satıyordu ama olmadı. Tekellerin tavrı ne olacaktır bilmeyorum. Dünya piyasasına göre Türkiye önemli bir fotoğraf malzemesi tüketicisi değil..."

Tüm bunların fotoğraf sanatının yaygınlaşmasına etkisi...

"Meseleyi salt bu malzeme yokluğuna dayandırmak istemiyorum. Bu işin tekniği dahil eğitimli yapılmıyor. İbrâkin bir tarafından ne kadar su kovarsanız öbür tarafından da o kadar yükselir... bu da öyle bir şey. Disarda bir ülkede fotoğraf çekiyorsanız pek emellemezler sizi. Ama ben Anadolu'da bir köyde fotoğraf çekerken bütün köy halkı beni kovaladı."

Biraz da bu sanatçı-halk vabancılaşmasından söz etseniz.

SANATÇI TOPLUMA YABANCILAŞMAMALI

"Bir fotoğrafçı bilimsel olarak Anadolu'da yabancı sibi görüyor. Bu da kalktı diye-

Eger
keyfim
yerindeyse
kuş da çekerim
ağaç da
doğa da
insanı da

lim ama önemli olan öзде bir diyalog kurmak. Ben fotoğraf çekmek istedğim köylere önce bir kaç kez gidiyorum, anı fotoğrafları çekiyorum, kendilerine gönderiyorum. Hatta buradaki işleriyle de ilgileniyorum. Yani sanatçı hem biçimde hem de öзде o topluma yabancılaşmamalı. Oysa insanın kendi sokakına yabancılaştığını bile oluyor.”

Peki varismalar...
"Ben ashında, kışisel olarak
varismaların karşısındaayım.
Varisma değil de ödüllendir-
me olmalı. Birinci, ikinci ü-
cuncü gibi... Ama iuri fotoğ-
rafı değertlendirirken herkes
orada bulunabilmeli."

Yarışmaların amacı, insanları yarıştırmaksa, bu "yarışmacı toplum" olayını körüklemez mi?

YARIŞMALARIN AMACI EĞİTİM OLMALI

"Yarışmaların bir amacı da eğitim olmalı. Kazanamayanların neden böyle olduğunu neden kazanamadıklarını; bilmesi gerekir. Onun için de, jüride değerlendirme yapılırken fotoğraf sahibinin de orada bulunup hatasını görmesi gerekir. Biz İFSAK'da böyle yapıyoruz. Bir de değerlendirme sırasında yapılan birşey var. Şunu sevdim, bunu sevdim gibi olmaz. Tartışmak gerekir," neden böyle de neden böyle değil, sınırlı bir tozlu- luk olmaz."

Alınmış kuralların dışına çıkılarak mesalimizi işletmeye çalışmak, bunları zorlamak anlaşılmanızı engeller mi?

"Halktan birisi benim yaptığım işlerdeki bazı yanlışları, işlevini, kuralları elbet bilemeyecektir, anlamayacaktır. Na-

(Devamı 12. Sayfada)

BULMACA

SOLDAN SAGA:

1) Usun, geleneklerin, alışkanlıkların denetiminden uzak bilinçaltı gerçeklerini vansıtan, yani bilinçten gerçekte başını kesip bir gerçek yaratma amacını güden sanat akımı; sürrealizm. 2) Ağabey - Böcekler sınıfının kınkanatlılar takımından bir eklembacıklı türü (iki sözcük). 3) Afrika'da bir ülke - Tersl, bir buyruk sözü - Tersl, Zirkonyum'un simgesi. 4) Tersl, Müslümanların kiblesi - Lübnan'ın uluslararası trafikteki simgesi. Küp biçiminde olan. 5) Ön adı JACQUES olan Fransız tiyatro yönetmeni, eleştirmeni, yazar ve oyuncusunun soy adı - Fikir - Avrupa'da bir yarımada. 6) Etmekten bir buyruk sözü - Ön adı Tarık Dursun olan edülmüz öykü ve roman yazarımızın soyadı - Bir meyve. 7) Güreşte bir oyun adı - Tersl, Kayak - İlaç. 8) Kıldan yapılmış kaba dokuma - Pakistan'da bir liman kenti - Cennet. 9) Tersl, birseyin yerine başka bir şeyi kullanma

ya da keyma - Kalori - Kalış-
yum'un simgesi. 10) Bir mik-
roskop camı - Eski dilde su -
Kendi çıkarlarına göre arala-
rında anlaşma ve birleşme o-
lan insanlar topluluğu - Tarih
öncesine dayanan efsane. 11)

Halk dilinde bir hayvan - Asya'da bir ırmak - Tersî, yere serilmek ya da duvara asılmak üzere, çoğu yünden dokunan, kısa ve sık tüvlü, nakışlı kalın vavya - Bir harfin okunusu, 12) Miras - Eskiden

İçki dağıtıcılarına verilen ad -
Üzücü, elem verici. 13) Bir ne-
te - Galyum'un simgesi - Ol-
mamış kavun. 14) Hile, oyun-
vurma işi, hilebazlık - Japon
para birimi. 15) Tanrı tanı-
maz kimselere verilen ad - Hi-
yanet eden - Düşünüleni, do-
lavisıyla dokundurarak anla-
tan söz.

de umacı - Genişlik - Vücutta
terden oluşan kırmızı lekcek-
ler. 11) Bir harfin okunuşu -
Tersi, cömert - Tersi, sahip. 12)
Yerin, ekvator siskınlığı üzeri-
ne ay kütesinin yaptığı cok-
me etkisiyle, yer ekseninin
vaklaşık 18,5 yılda bir elipsel
konu çizmek üzere doğrultu-
sunu sürekli değiştirmesi o-
layı, nütasyon - Tersi, eski
dilde yarım - Yunanlılara ve-
rilen bir ad. 13) Bir Avrupa
baskenti - Asya'da bir ırmak.
14) Zihin etkinliğini iradeye
bağlı gören felsefe. 15) Döüş
için yetiştirilmiş bir koc - Yas-
Bir nota.

Levent GÜREL

**BİR ÖNCEKİ SAYININ
ÇÖZÜMÜ**

[illegible]

YUKARIDAN AŞAĞIYA:

1) 1903 yılında İtalya'da doğan, geçmiş, simdiki ve gelecek zamanlarla ilgili duyumları aynı zamanda gösteren sanatçıdır. 2) fütürizm - Tersî. 3) sim. 2) Onadı BAKİ SÜHA olan, günümüz yazar ve ozanının soyadı - Tembellik 3) Eskiden oldukça yaygın olarak kullanılan bir calı - Özünü, keder - Lâke ile cilalanmış. 4) Ekme işini yapan - Bir sıfat eki. 5) Oturulan, ikamet edilen yer. 6) Otücü kuslar takımının karatavukçiller familyasından bir kuş türü - Üye. 7) Erkek adı - Çaldas - Bir kürk hayvanı - Litvum'un simgesi. 8) Antimon'un simgesi - Tersî, bir bağlantı ilgeci - Hücum. 9) Aktöre yasalarnın yetkisini kabul etmeyen bir öğretî. 10) Tersî, çocuk dilini

BUNALTILI BİR SABAH

Gülhan GÜLER

Gri-karanlık bir sabahı daha başlamıştı Ankara'nın. İnsanlar, başları omuzlarına gömülü; çevrilen ilk sinema filimlerinde gibi, koşturuyorlardı biryerlere. Kısa, sert adımlarla. Karsız bir kıştı, sadece keskin kuru soğuğu ile duyuruyordu kendini. Nefes alıp verirken burnunun direğini sızlatan bir soğuk insanın. Nefeslenmek için ağzını açtırmıyordu, boğaza bir acı yanma yapıyordu doğrucu. Gözleri yaşarmıştı, burnunda müthiş bir sızı... Yavaş yürüyordu gene de. Dersin başlamasına çokça zaman vardı.

Kentin ilçesi sayılan yerden buraya gelebilmek sorundu. Ya bir saat erken gelirdi böyle, ya da bir saat geç. Sabahın alaca karanlığında çıkılırsa, otobüsün nefes, uykulu insan kokusu ancak çekilebilirdi, geç kalma tedirginliği de eklenmeden. Adımlarını hızlandırmak olası da değildi. Atılan her adımı geriye çekiyordu rüzgar.

Kapının önüne geldiğinde "çitir çitir" simitlerden aldı bir tane. Simitçi her zaman ki yerinde Rüzgarın üflemediği bu kuytu yerini seçerdi okul girişinin. Simitlerin üstüne bir naylon örtmüştü. Buhar tutmuştu naylon sıcak simitlerden. Olduğu yerde sağa sola sallanıyordu adam.

— Hepsi güzeldir, yeni çıktı fırından... diyor kısık eskimiş bir ses. Adamın yüzüne baktı. Derinlere gömülmüş, yaşlılık grisini almış gözleri. Sarı, hastalıklı çapaklı, ıslak, birbirine yapışmış kirpikleri. Kendi gözleri gibi güvensiz, ikircikli bakıyorlardı ama. Dosdoğru içerinin derinlerinden bakıyorlardı öyle.

Okula girdi, kantine yürüdü doğrucu. Okulun alt katında sevimsiz bir yerdin burası. Loş, boğucu bir havası vardı. Gün ışığını görmeyen pencereleri. Kış, gri karanlığını buraya da ağıdırmıştı. Bir de sigara dumanı, tavandan aşağılara sarkmaya başlayan. Gri karasını artırıyordu buranın.

Dersin başlamasına epey var ama gelenler kalabalık. Tanıdık bir yüze rastlayamadı. Tek başınalığı duyunca içinde iticiliği arttı. Kantinin. Çayını aldı, küçük bir masaya oturdu. Sodalı, ot kokan çay. Beş liraya bu kadar olarmış ancak. "Bu çay ot kokuyor" demişti bir keresinde. Adam da bu yanıtı vermişti: "Beş liraya çay bu kadar olur." Arkasını dönerken çay torbasını koki adığını görmüştü adamın.

Yanık susamlı simitten ısırdı. Yüreği kısıkaç içinde sıkıştırlıyordu sanki Atışları boğazında duyuluyordu. İçini sızlayan bir burgu beyninde,

Oyan sürekli. Herşey hiçlik aslında, dedi kendi kendine. Kendisi insanlar, yaşam, kocaman bir hiç. Her şey bitecek olduktan sonra bir gün, hiç yaşanmamışa dönecek olduktan sonra, nedendi bunca didinme? Oturduğu yerde, nefes almamayı denedi bir süre. Yüzünü, şakaklarını ateş basıncaya dek sürdürdü bunu. Hiç olmamak nefes almamak değildi ki sadece. İçine çekti tekrar sigara dumanı havayı.

— Bunalım dedikleri bu olmalı, diye düşündü. Ne demekse? Bu sözcük yeterli miydi içinde olanları anlatmaya. "Beni okuyanlar sayırlı çözümler birileri olur çıkarlar" diyen yazarın kahramanları, böyle değil miydi hepsi? Herkes bu çözümsüzlüğün içinde (hayır, herkes değil, düşününler, aydınlar...! Hoşnutluk duydu bundan. Ağzında sement gittikçe büyümekten vazgeçti, çay boğazını yakmaktan. Kendisi de roman kahramanı, aydın. İnsanların, yaşamın acısını duyanların iç sızısı olmalıydı bu. Hayır ama, sevmezdi ki insanları, acılarını duyumsasın. Boşuna varlıklardı. Kapkara yüzü donuk bakışlı, gözlerinin yerinde renksiz camlar olan sanki. Herkes kendi varlığını sürdürme çabasıydı, upuzaktı birbirinden herkes. Neden yaşadığını bir gün bile düşünmeden, harıl harıl yaşama çabasıydı.

Çayını yudumladı. Sogumuştur. Hoş olmayan bir tat bıraktı ağzında soğuk çay. Simiti bırakarak sigarasını yaktı. Ne demişti geçen gün bir arkadaş? Sırudan insanlar hiç bu rahatsızlığı duymuyor. (Biz sıradan değil miydik?) sadece kendi derisinde çünkü. Onlar adına da düşündüğümüz için çözümsüz, demişti. (Acıklı-gülüncü) Düşünmek acı çekmekti, en iyisi düşünmemek hiç. Kendi başına düşünen kafasının ağırlığını kaldıramayacağını anlamıştı bu arkadaş. Bir psikiyatri kliniğine gidiyordu şimdi.

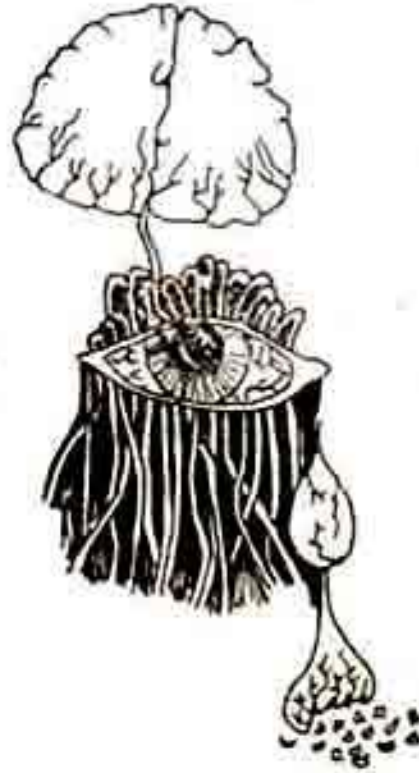
Sirtını duvara verip kantini, içindekileri incelemeye koyuldu. Yan masadaki kalabalıkça grubun konuşmalarına takıldı kulaga:

— Hiç biriniz bana yol göstermiyorsunuz. İçim sıkılıyor. Çıkamıyorum bu döngüden, diyordu kızın biri. Yüzünde anlattıklarına uysun diye takıttı buruşuk bir anlatım.

Hepimiz böyle değil miyiz? Acılı, sancılı. Bu sancıya çok erken tutulmuş ama. Bazı şeyleri aşamadan. Kendini örneğin. Sancılığını da pek çok şeyi yaşadiktan sonra ayırmış. Daha da çözümsüz olmuş böylece. "Birşeyler söyle sene abi..." "Elimizde kısacık bir yaşam var zaten. Yüzüne taktığı anlatım, neredeyse ağ-

layacaktı. Konuşurken ucunda uzun bir kül birikti sigarasının. Uzun uzun çekti içine sonra, Karşısındaki oğlandan başka kimse dinlemiyordu onu. Kızın konuştuğularının etkisiyle onun da yüzünde aynı acıklılık belirmişti.

— Bazıları bizi anlamasındı ama, biz birbirimizin de dışındaydık. (Şimdi de öyle, seni kimse dinlemiyor...) Çözmemiz gereken kendimizdik önce, diye sürdürdü kız. Karşısındaki taze, ciliz sakallı genç, klasik tiyatro oyuncuları ansitan tavrıyla, "Sancı erken bindirmişti bize," dedi. "Dünyayı, insanları anlayamadan, Hatta kendimizi. Hem camım ne yapabiliriz ki başka? Oturup yazabiliriz bir de

çözümsüzlüğümüzü. İnsanlar için acı çekmek de ne? Kendimizinki yetmiyor mu? Ya hiç gelmeseydik dünyaya, ya hiç tanımasaydık dünyayı, insanları...

— Anlamıyorum ki abi, önceleri hep "biz"lerden, insanlardan konuşurken şimdi konuştuğumuz hep kendimiz.

Elindeki, yeni çıkan renkli (Sanatın tüccarlığını yapan) "San'at" dergisini okuyan genç, kıza baktı bir süre. "Neden kendimiz böylesine ön plandayız? Dünyanın merkezi kendimiziz sanki", dedi. Demek daha önceki konuşmaları da dinlemiş. "Dışınızdakileri, o, yıldızlara bakmaya yarayan aletlerle inceliyorsunuz, kendinizi de dörbünle." Elindeki dergiyi büyüyordu sürekli. "Yarım yamalak bilgiyle pek çok şey yapmaya kalkıştık. Kendimizi çözmeye yetmeyen yarım yamalak bilgiyle; değil ki insanları, dünyayı. Oturup bunalmak çözümler değil ama. Yıldızları uzaktan incelemekle, içinde bulunarak, yaşayarak yıldız, incelemektir farklı şeyler." Ayağa kalktı, masadakileri saymaya başladı, konuşuyordu da bir yandan:

— Hem, bak kızım insanları düşüncesizlikle, sevgisizlikle suçlamak da bizim sevgisizliğimiz. İstersen bu edebiyatı bırak artık. Yaşayla bocalayan insanın yaşamın ince felsefesini düşünmeğe zamanı yok ki. Olanlar da senin gibi oturup bunahyor...

Genç dinlerken sigarasının

KENDİNİ BEKLEMEK

Feza KARADENİZ

Gecenin en geç saatleri çaldı. Kadın başını kaldırıp duvardan akan saatlere baktı. Gülmüştü uzak bir tren çığlığı gibi dudaklarını yaladı, geçti. Yabancıları sırtın odada, yatağın üstünde, duvardaki sürresalist saat resimlerinin altında daha da yabancıydı, kadın.

"Saatler bu saatlerdi" diye düşündü.

"Gelmesi gerekirdi."

Yaşı geçkindi. Doğduğundan beri şu saatleri görmemeyi dileyerek beklemişti. Ama, artık tek umudu bu saatlerdeydi.

"Gelmedi" dedi, yüksek sesle.

Yaşadığı en eski anılarda kaybolmuş gülmemesi, bulunduğu anın önemini kavrayamıyor, bir türlü gerçekleşmiyordu.

Küçüktü. Ellerinde her çocuğunkinden —nedense— farklı kova ve küreği, kum bahçesinde mini minicik kum tanelerini teker teker kaldırarak onu aramıştı. Uzaktan gelen civil civil bahar sesine kulak tıkamış, kum tanelerini karıştırmaya devam etmişti, sabırla. Bu onun ilk büyük sabrıydı.

Genç kızken, arkadaşının sıcak ellerini yüzünde hissettiğinde bile, aklı bilmem ne kadar deniz aşırı ülkelerde, hayale —her gencin hakkı olan hayale— bile dalamadan, sabırların matematiğinin almadığı bir bilgi sabırla onun ellerinin yüzüne değeceği günü özlemişti.

Kocasının teni, en gizemli yerlerini alev alev yakarken o bir kitap trenine binmiş, göklerden ona inmek için gerekli olacak paraşütün sabrını hesaplıyordu. O anda yaşamının tüm sıkıntılarını boşaltıyormuşçasına derin derin soluyan kocasına "ahmak" dedi, tüm sessizlikle.

İşte bugün, ağaçlardan sarkan saatlerin altında en köhnesinden elli yıllık bir yaşamı tüketmiş, çocukluğunda, gençliğinde yaşamının en ortasında herşeyi elinin tersiyle itip, onun için nefes aldığı karasevdasını bekliyordu.

Ayağa kalktı, dolaştı, tozlu sürahiyi aldı, devrilmiş bardağa su koydu, alışkın olduğu bir sabırla yavaşça ağzına götürüp içti.

"Beklemek, alışkınım beklemeye. Her zaman bekledim. Çocukluğumda annemin isteklerini vermesini, gençliğimde toplumun dileklerini hoşgörmesini, kocamın —hiç veremeyeceğini bile bile— bana kaybolmuş gülcüklerini geri vermesini. Tüm bunların altında gizli olan o enbüyük isteğimi yıllardır

bekip usanmadan şu saatlerin altında bekledim. Ama şimdi bir saniyenin milyonda biri kadar bile beklemeye sabrım yok."

Bunları yerde üstüste duran kitap yığınlarının arasından çektiği yarısı yırtık bir kağıda yazdı. Sararmış kağıdı ve kalemi fırlattı, derin bir soluk verdi, yatağına uzanıp senelerin kırı üstüne sinmiş olan tavani seyretmeye daldı.

"Gelmedi" dedi yeniden, gelmeliydi, o gidemezdi, yorgun ve yaşlıydı, bulmak için.

En uzakta bir kapı gıcırdadı. Odasına ulaşan tahta basamaklar üstündeki ağırlığın acısıyla ağıldılar. Hiçkırıklar kadının kulaklarını dinledi.

"Geldi" dedi kendisinin bile zor duyacağı bir sesle sevinç türkülerini okudu. "Yıllarca ona ulaşmak için bekledim, yaşamımın gerçeği, benim gerçeğim geldi! Gülmüştü —nihayet— gülmüştü. O anı saptamak istedi, tahta merdivenleri ağılatarak yavaşça yaklaşan ayak seslerinin müziğinde, vals yaparken gözüne çarpan ilk saate baktı.

Ve birden suratı soldu, içinde sevinç türkülerini son notalarını çıkardılar ve sustular. Çünkü saat, kadının doğduğu saati gösteriyordu.

"Olamaz" dedi. "Hayır olamaz. Yıllardır hep aynı saatte?... Onun gelmesini yaklaştırdığını sandığım saatler aslında geçmedi mi?"

Saate inanmadı, bir başkasına döndü. O da airtarak aynı saati gösteriyordu. Bir başkasına döndü. O da. Bir başkasına, bir yenisine, bir diğerine..... hepsi, hepsi aynı saati gösteriyorlardı. Saatlerin gülmemesi bir kahkahaya dönüştü. Ayaklı duvar saati, kesik kesik kahkahaları arasında bağırdı:

"Hep aynı saati gösterdim"

"Hepimiz aynı saati gösterdik"

Ve kadını işte bu bağırta bıcakladı.

Merdivenlerdeki ayakların sahibi kapıyı açtığında kadın, yıllarca yaşadığı o saatte kitap ve kağıt yığınlarının arasında tıpkı tüm yaşamında olduğu gibi donuk ama anlamsız bir gülüş ile dağınık yatıyordu. Ölmüştü.

Ayakların sahibi, bir elindeki çöpçü farasını kadının yanına getirdi. Diğer elindeki süpürgeyle kadını, kağıtları, kitapları, tüm odayı ve tüm saatleri süpürdü. Döndü, odadan çıktı. Bu günkü görevi farası zamana boşalttığında bitecekti. Işık çalarak neşeyle uzaklaştı.

8Ağustos 1980

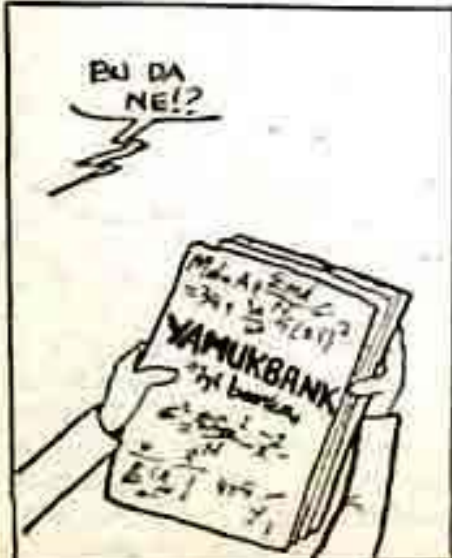

Desenler: Feryal ASKARA

MİZAH

ÇAĞRIMIZA GELENLER

Geçen sayımızda duyurduğumuz gibi "BYYO'lu tip" oluşturma çalışmaları sürüyor. Bu sayımızda da dört tip sunuyoruz.

OĞUZ ARAL: KARİKATÜR SANAT DEĞİLDİR

"Karikatür, gününü yaşayıp ertesi günü ölen bir kelebektir"

- "Yarına kalsın diye karikatür çizmek bence yanlışır"
- "Piyasada tutulan filmlerin ya Orhan Gencebay'lı, Ferdi'li filmler ya da komedi filmleri olması yazılı mizahımız açısından önemli"
- "O sıralar Mayk Hammer romanları su gibi gidiyordu, ben de Hayk Mammer tipini yarattım"

Abdullah Küçükyağhoğlu/Asiye Koray

«Karikatür gününü yaşayıp ertesi günü ölen bir kelebektir» diyor, mizah ustalarımızdan Oğuz Aral. Milyonların tiyarkisi olduğu Gırcır Dergisi'nin yönetmeni Oğuz Aral, «karikatür sanat değildir» görüşünde. «Yarına kalsın diye karikatür çizmek bence versizdir. Bunun yanında halktan kopuk ve halkın yaşamına ilgisiz bir mizah bence değerli değildir» diyor.

Oğuz Aral, «Ben karikatür üzerine konuşmam» demesine, karşısında incelemek ve yayınlanmak üzere duran yığınla karikatüre, kapıda bekleyen ziyaretçilerine karşın bizimle kısa bir görüşme yapmayı kabul etti. Etmesine etti ama, çok kısa denen süre, oldukça uzun bir süre oluverdi. Türk mizahının bugünkü durumu konusunda sorular yönelttik. Aral, mizah olayını tarihi kökenlerine inerek anlatmaya başladı:

«Mizah, her zaman Anadolu'da. Türklerden önce de, sonrada büyük yer tutmuştur. Hatta mizahın doğduğu yer Anadolu'dur, diyebiliriz.

İspanya'nın güneyinde ilk insanların mağaralarına boza ya da vahşi hayvan resimleri çizdikleri görülmüştür. Aynı dönemde ise Anadolu'da mağara duvarlarına keçi resimleri çizilmekteydi. Bu bize gösteriyorki, Anadolu'da insan, üretime, toprağı islemeve daha önce başlamıştır. Dolayısıyla üretime erken geçen bir toplumun kültürel oluşumu da erken olmuştur.»

Batı, mizahı Anadolu'dan almıştır. Batı, Anadolu'ya yaptığı akınlar da sürekli olarak birsever alıp götürmüştür.

TÜRKLERDE MİZAH

Oğuz Aral Anadolu'ya Türklerin gelişi ile başlayan oluşumu şöyle açıklıyor:

«Asiret kültürü ile yerleşik kültürün kaynaşmasından çok güzel bir mizah çıkmıştır ortaya. Bakın size ilzinc bir örnek Selçuklulardan. Selçuklu mizahında bir Keloğlan vardır ve Keloğlan sürekli padişahla çatışma halindedir. Uyamık kel kafalı, zeki ve gözü

de padişahın kızıdır. Mizahı şurdadır Keloğlanın kaba gücle kılıcla vurarak - kırarak, yedi başlı canavarla vurularak değil, aklıyla, zekasıyla başa çıkar ve padişahın görsüne oturur, padişah olur.

Batıya baktığımızda Keloğlanın yerini çok zeki usak alır. Zorda kalan efendisidir. Birtakım zeka oyunları ile efendisini kurtarır. Prems, yine efendisi, usak yine usaktır. Anadolu'da ise zeki halk çocuğu padişah olur. Burada mütahhis bir demokratik yapı görüyoruz. Mizah hoşörü ortamında sürer gelişir.

Bir de kötü yönetimlere karşı halkın yarattığı mizah, fısıltı mizahı ya da kapalı mizah vardır. Halk birtakım kahramanlar yaratır. Örneğin, Nasrettin Hoca bu kahramanlardan biridir. Timur'un karısına Nasrettin Hoca çıkarılmıştır. Anadolu halkı en acı olaylara zulümlere karşı mizahı çıkarmıştır. Ve dünyada hiçbir yer yoktur ki, bu kahramanlarına dinsel ululuk ve evlilik payesi versin. Batıda daha düne kadar komedyenlerin şahitliği kabul edilmeyordu."

BİR ASIRLIK YAZILI MİZAHIMIZ

Oğuz Aral'a bu tarihsel gelişim içinde bizim yazılı mizahımızın durumunu sordumuzda, bu konuda durumun hiçte iç açıcı olmadığını söylüyor ve:

"Mizaha bu kadar açık bir ülkede nasıl olmuş da yazılı mizah verini bulamamış" diyor.

Aral, ayrıca bugün piyasada tutulan filmlerin ya Orhan Gencebay'lı, Ferdi'li filmler ya da komedi filmleri olduğunu, bunun yazılı mizahımız açısından önemli olduğunu deyinerek bu komedi filmlerinin tutması, bunun farkına varılmasının yazılı mizaha da eşitlenmesini doğurduğunu söyledi.

Oğuz Aral, Gırcır Dergisi konusunda ise sadece "bu farkına varış içinde Gırcır'ın veri nedir, bunu siz bulacaksınız" demekle yetiniyor.

ABDÜLHAMİT DEVRİLDİ 35 MİZAH DERGİSİ ÇIKTI

Oğuz Aral, mizah dergilerinin gelişim sürecini ise şöyle özetliyor:

"Yazılı karikatür yayınlarımızın mazisi bir asıra dayanır. Abdülhamit devrildiğinde 35 tane mizah dergisi çıktı, daha sonra bazıları battı. Bu dergileri çıkaranlar Fransız kopyası aydınları, Zevkleri Fransız zevkine uygun kopyacılar. Hatta Cem dergisinin yarısı Fransızca olarak yayınlanıyordu. Bunlar o zamanki zenginlerin salonlarındaki dergilerdi. Halktan uzaktılar.

Bir zamanlar Aydede vardı. Tek çizeri Rifkiydi. Anadolu halkına karşı, padişah ve İngilizler yanlıydı. Aydede kapınca mirasına Akbaba konmuştur.

MAYK HAMMER'E KARŞI HAYK MAMMER

Daha sonra dolmuş çıktı. Bu sıralarda Mayk Hammer romanları su gibi gidiyordu. Ben buna karşılık Hayk Hammer tipini yarattım, çok tuttu. Hayk Hammer benim okuyucuyu anlamama neden oldu. Ben şimdi bunun yerine Dallas ya da başka dizilerdeki tipleri rahatlıkla koyabilirim."

Böyle diyordu Oğuz Aral, mizah sanatımızın bu çatık kağıdı, ciddi ustası... Bize kalsa, hiç bitirmek istemiyecğimiz bu tatlı sohbeti, Gırcır'ın o "bir alem" çalışma tempoosu içinde daha fazla sürdüremeyeceğimizi anlıyarak, Oğuz Aral'ı bas başa bıraktık kendine özrü dünyasıyla...

SPOR

SPOR

SPOR

SBF Spor Şenliği ilgiyle izlendi

3. Geleneksel SBF Şenliği SBF spor salonunda Geray'ın açış konuşmasıyla başladı. Öğrenciler, öğretim üyeleri, SBF ve BYYO çalışanlarının katıldığı açılışta Geray: "Bu şenlik uzun süredir yapılagelen spor hazırlıklarının sonucu olmaktadır. Bu arada memnuniyetle söylemekteyim ki halk oyunları ve yapılan çeşitli sergileri bunu uygulayanları da tebrik ederim, burada teşekkür etmeyi borç biliyorum" dedi. "Yalnızca öğrenci ve öğretim üyeleri dışında başta Mülkiyeliler Birliği olmak üzere, fakültemizin bağlı olduğu kuruluşlara bu konuda yardımcı olan, görüşmesinde payı bulunanlara teşekkür ederim" diye sözlerini bitiren Geray, halk oyunları ekibinin çalışmalarından dolayı da bir teşekkür mektubu sundu. SBF halk oyunları ekibi, izleyiciler tarafından beğenile karışlanan bir Van oyununu sergilediler.

Göstere TRT ve BYYO - SBF çalışanları arasında yapılan bir salon futbol karşı-

SBF Dekanı Cevat Geray Şenliğin açılış konuşmasını yaparken

laşması ile devam edildi. İlk gün BYYO-SBF karması TRT-Yi 10-8 yendi.

Şenlik süresince karşılaşmalar basketbol, voleybol ve

futbol olmak üzere üç dalda yapıldı. Günde üç karşılaşmanın yer aldığı şenlik 30 Nisan'da yapılan final karşılaşmaları ile sona erdi.

Satranç turnuvasını bilgisayar değil, Türker Alkan kazandı

Ömer KULAÇOĞLU

1-20 Nisan tarihleri arasında yapılan geleneksel SBF Satranç Turnuvasının üçüncüsünde Doç. Dr. Türker Alkan tüm rakiplerini yenerek birinci oldu. 4'ü öğretim üyesi 55 öğrenci ve okul çalışanının yanı sıra BİLGİSAYAR'ın da katıldığı turnuva, İsviçre yöntemi ile 9 tur üzerinden oynandı.

Turnuvaya katılan bilgisayar, yaptığı 9 karşılaşmada iki yenilgi, üç eşitlik ve 4 yengi alarak sıralamada 15. oldu. İlk kez bu yıl sekizinci düzeyde programlanmış olarak turnuvada yer alan Chess Challenger'ın (bilgisayar) Dr. Yavuz Sabuncu ile öğrencilerden Cahit Yerci ile yaptığı karşılaşmaları yitirmesi ilgi ile karşılandı.

Karşılaşmalar sonucunda 9p. ile Türker Alkan 1., 7 p. ile Cahit Yerci 2., 7p. ile Erol Mıntaş 3., 7p. ile Refik Tokgöz 4., 6,5p. ile Hakan Akbulut 5. ve 6p. ile Prof. Dr. Erden Öney 8. dereceyi aldılar.

Turnuvanın kapanışında düzenlenen törende derece alanlara düzenleme kurulunun dışında SBF Dekanlığı, Mülkiyeliler Birliği ve Ziraat Bankası da ödülleri verdi. Ödül törenine Dekan Cevat Geray, Dekan Yardımcısı Kurthan Fığek, BYYO Müdürü Özdemir Akmut, Mülkiyeliler Birliği adına Alper Kurahan ve Ziraat Bankası Halkla İlişkiler Müdürü Teoman Yazgan, çok sayıda öğretim üyesi ve öğrenci katıldı.

BYYO akademik kurul salonunda yapılan turnuvada 60 yarışmacının arasında bulunan bilgisayar büyük ilgi topladı. Turnuva sonucunda bilgisayarın aldığı yenilgiler sonucu sıralamada ilk sıralarda yer alamayışı insanın makineye üstünlüğünün bir kez daha kanıtlanması olarak değerlendirildi.

Turnuva sonucunda Türker Alkan yaptığı simültane karşılaşmada 8 yengi 2 yenilgi 1 eşitlik aldı.

A. Ü. Spor şenliği ve geride bıraktıkları...

A.Ü. Spor Şenliği futbol karşılaşmalarını ikinci turunda BYYO, Dişçilik Fakültesi'ne 3-1 yenilerek elendi. Baştan sona çekişmeli geçen karşılaşmanın normal süresi 1-1 sonuçlandı. Uzatma süresinde karşılaşmanın berabere bitmesi beklenirken BYYO savunmasının üst üste yaptığı hatalar sonucunda Dişçilik Fakültesi iki gol daha atarak BYYO'yu eledi.

SBF futbol takımı Fen Fakültesi'ne 2-0 yenilerek elendi. Bu yılki yarışmalarda iddialı olan SBF ikinci turda yenilerek şampiyonluğa veda etti.

A.Ü. Spor Şenliği voleybol karşılaşmalarında bayanlarda final Egitim ve Tıp Fakültesi oynayacak. Eğitim Fak. daha önce DTCF ve BYYO takımlarını, Tıp Fak. de Fen Fak. ile SBF'yi eleyerek finale yükselmişlerdi.

Erkek öğrencilerde Ziraat ve Tıp Fakültesi, öğretim üyelerinde Ziraat ve Fen, çalışanlarda ise Ziraat ve Eğitim Fakültesi voleybol takımları finale yükseldiler.

YEŞİL SAHADA SİYAH BİR NOKTA...

Asiye KORAY

Tartışmalı geçen karşılaşmalar, olaylı biten maçlar, oyundan atılan oyuncular ve kapatılan sahalara gibi hoş olmayan durumlara bir çok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de rastlamak mümkün, ancak ülkemizde bu durum oldukça sık tekrarlanmakta.

Bu tür tatsızlıkları sadece sporculara yüklemek oyuncuların sportmenlikten uzak olmalarına ya da tribünleri dolduran seyircilerin saldırganlık iç-güdülerine bağlamak biraz haksızlık olur.

Spor karşılaşmalarında fazlasıyla söz sahibi olan bir kurum vardır... hakemlik kurumu... Tek bir işaretle sonucu değiştirebilen, oyunun gidişine etki edebilen, takımların ya da oyuncuların kaderleriyle oynayabilen hakemlerin de bu tür tatsızlıklarda bir parça katkılarının olduğunu söylemek pek de abartma olmasa gerek. Yanlış kararlar veren, tarafsızlığını koruyamayan ya da kararlarındaki tedirginlik ve tereddütlerini oyuna yansıtan, uzun uzun yan hakemlerle tartışmalara giren ya da yardımcılarını hiç aldırmayan hakemlerin oyuncular ve tribünlerde yarattığı tepki doğal karşılanabilir.

Futbolda özellikle üzerinde en fazla tartışmanın çıktığı bir konu var ki hemen her karşılaşmada bir kaç kez gündeme gelir... Ofsayt pozisyonu... Bazan, eğer ofsayt diye bir kural olmasa şu futbolu daha mı iyi oynarlardı, ya da seyirciler gittikleri maçlardan gale doymuş olarak dönerlermiydi diye düşünüyor. Bu kolay bir çözüm ama, acaba hakemler mi bu kuralı pek iyi bilemiyorlar, ya da takip etmekte, çabuk karar vermekte geç kalıyorlar, yoksa futbolculara mı iyi öğretememişler, veya tribünleri dolduranların da bu kuralı bilmemeleri, durumu abartıp hakemi ve oyuncuları kışkırtması mı söz konusu oluyor?

Bir de taç ya da faul atışları sırasında oyuncular ile hakem arasında çıkan, görünüşte küçük ve basit tartışmalar var. Ceza sahası içinde ya da hemen dışında, ceza sahası yuvarlağı içinde kullanılacak bir atışın hazırlığı sırasında hakemin yarım metrenin hesabını yapması çok doğaldır ve yapılması da gerekir.

Sporumuzun zaten ne durumda olduğu bilinmektedir bilinmesine, ancak genelde tesis sorunları, antrenör sorunları, sporcuların durumu, sportmenlikleri yansıtır. Türk sporundaki tek sorun, aksayan tek yön bunlar değildir, bir hakemlik kurumu ve hakemin yönetimi de sorundur ve aksamaktadır.

SBF Van Ekibi Elemelerde

Halkoyunları seçmelerini Eczacılık kazandı

A.Ü. spor salonunda yapılan Fakültelerarası Halk Oyunları Seçmelerinde Eczacılık Fakültesi birinci oldu. Yarışmada Adıyaman halk oyunlarından bir bölüm sergileyen Eczacılık Fakültesi İstanbul'da yapılacak olan Üniversitelerarası halk oyunları yarışmasına katılmaya hak kazandı.

Seçmelerde Eczacılık, Fen, Ziraat, Veteriner ve SBF katıldı. Oldukça kalabalık bir izleyici kitlesi önünde oyunlarını sergileyen ekipler 5 kişilik bir jüri tarafından değerlendirildi. Jüri değerlendirmeyi giyal, oyun ve müzik üzerinde yaptı.

Uzun bir gecikmeden sonra başlayabilen gösterilerde organizasyonun düzensizliği dikkatli çekiyordu. Ekiplerini desteklemek için gelen öğrencilerin tempo tutup şarkı söylemeleri ile geçen süre içinde hiçbir hazırlığın yapılmamış olduğu anlaşıyordu. Aldığımız bilgiye göre diyalog kurulamaması yüzünden organizasyonun sağlanamadığı öğrenildi. Bu arada bazı ekip başkanlarının organizasyon ve jüri hakkında eleştirilerde bulunduğu görüldü.

Bilinmeyen Yanlarıyla

(Baştarafı 5. Sayfada)

vermevi gerekli gördüğüm şeyleri anlatabilmek için, hızla bir konudan bir konuya geçmek ya da bilgi boşluğu olduğunu sandığım yerlerde uzupuzun parantezler açma durumunda kalıyorum; o nedenle bu yanı çok şey anlatma tesasından doğan bir telaşla, bir iki ders içinde ne anlatabilirsem kârdır gibi bir tüccar anlayışıyla telaşlanıyorum zalliba.

SERMAYEDEN

HARCAMAKTIR EVLİLİK

Evlilik konusu dikenli bir konu. Onun için bu konuya ciddi girmek istemiyorum. Yarı şaka. Kardeşime yazdığım bir mektubu hatırlıyorum: O evleneceği zaman, —ben bütün kardeşlerimden çok sonra evlendim— ona şunu yazmıştım: "Evlilik kötü bir oyun. Katılan kötü bir oyuna girmiş oluyor, katılmayan oyun dışı kalıyor. Çıkabilirsen çık işin içinden." Şimdi ne öğütlersiniz? desoniz... Şimdi görüşlerim tümüyle değişti. Ama şu biçimde değişti: Nasıl iyidir evlilik? Çocukların salgın hastalıkları gibi ne kadar geç gelirse o kadar iyidir. Bu arada zamanımızın e-

fendisi olmuş olursunuz, geciktirerek. Hem de bir birikim yapmış olursunuz. Unutmayınız ki, evlilik bazı insanların kaynak aktarmaları şansına sahip olabilmeleri dışında, geniş ölçüde sermayeden harcamaktır.

Evlendikten sonra fikirlerimi pek değiştirmedim ama, evlilik hakkında bir takım kuramsal fikirlerle sahip olmakla, evlilikle ilgili davranışların aynı şeyler olmadıklarını söyleyebilirim. Bir başka şekilde dile getirmek gerekirse, evlilik kurumunun bugünkü biçimiyle insanları zorladığı kimsindayım. Dolayısıyla çağdaş toplumun yaşamına uygun olmadığı kanısındayım ama, onun içinde, kişilerin durumları çok farklı olabilir."

(Baştarafı 8. Sayfada)

sil şirin kurallarını bilmiyorken de ondan müthiş bir tad alıyorsak... İkinci yeni ile birinci yeni arasındaki farkı kuruyoruz. Bunlar arasında çok değişiklikler var. Dili kullanırken aldıkları malzemeler değişik. Eğer fotoğrafımızı sevip, kesip duvarına asıyorsa, bu en büyük ödüdür ve diyalogumuz vardır demek olur. İkincisi ececekteki bir fotoğraf albümünü örnek vereceğim. Ustalar yapar, kural olur. İlla bir kural düşünmeyiniz, siz doğru ve güzel bulduğunuzun yapın. Eğer kurallara bağlılık ve sürdürmek olursa, o zaman hep aynı fotoğraflar çekilir."

Bu arada İsa Çelik bize ada cavi hazırlıyor. Caviyi yudumlarken söyleşimizin son konusuna, fotoğrafla halka neler ne ölçüde verilebilir konusuna değiniyoruz. Bu konuda oldukça alcağözönüllü.

"Salt fotoğrafa ilişkin şeyler söylemek istemiyorum. Bir kez ortada bir örtü varsa, fotoğraf bunu bir kısımdan tutacaktır. Sanatta bir zamanlar tartışılmıştı, açık oturumlar da söz konusu olmuştur. Fotoğraf insanın yüzüne bakmalı denmişti. Fotoğrafın kendine göre elbette bir işlevi

Belgesel Sinema

(Baştarafı 7. Sayfada)

"Rotterdam-Europort'u, "Le Ciel-le 1955" ve "Dix-septième Parallèle-1968" adlı Vietnam belgesellerini çekmiştir. En son filmlerinde de teknik üstünlük, özgün düşünce bütünleşmesi açıkça izlenmiştir.

Savaş yıllarından başlayan anılarını topladığı "The Camera and I-Film Makinası ve Ben", 1969'da, Doğu Almanya-Berlin'de basılmıştır.

Joris Ivens örneğinde görüldüğü gibi, sinema sanatında, yaşamı ve düşünceyi teknikle bütünleştirerek, hiç olmazsa yapımcıları yaşadıkça yaşayan, belgeseller yaratmak olanaklıdır. Bunun için yeni savaşlar gözlememiz gerekmiyor. Görebilsek, dört yanımız, sayısı belirsiz insan-emek-özgürlük-barış konularıyla kuşatılmıştır.

Basın Ekonomisi

(Baştarafı 2. Sayfada)

TL'ya satılan bir gazete, başbaya 750 kuruşa verilmekte-

dir. Yukarıda da görüldüğü üzere 515 kuruşluk bir kağıt harcaması gerektiren ve dağıtım şirketlerine en iyimser hesaplarla 750 kuruşa verilen bir gazetenin, diğer harcamalarının bu 235 kuruşla karşılanamayacağı açıktır. Buna ilave oranlarının getirdiği ek masraf da katılınca, daha da artar.

Bu durumda nasıl oluyor da, böyle sürekli zarara karşın Türkiye'de bunca gazete çıkabiliyor?

Bu soruya verilecek yanıt, küçük gazeteler için başka, büyük gazeteler için başka. Anamalcı ekonominin egemen olduğu ülkelerde gazete-yi ayakta tutan, satıştan elde edilen gelirler değil, reklam ve ilan gelirleridir. Bu gelirler de yukarıda değinildiği gibi küçük gazeteler için bir başka kaynaktan gelmektedir.

SBF Tiyatro topluluğu çalışmalarını sürdürüyor

(BYYO - Özel) SBF Tiyatro topluluğu, 15 Nisan'da ilk kez kendi salonunda bir oyun sergilemiştir.

"Güney Afrika'daki Veba salgınından kendini sorumlu tutan PANCHITO GONZALES" in öyküsü" adlı oyun ikinci kez 24 Nisan'da sergilenmiştir.

Osvaldo Dragon'un yapıtından bir bölüm alınarak sergilenen oyunun yönetmenliğini ve çevirmenliğini Metin Ba-

lay yapmıştır.

"Bir öykünün öyküsü" adlı oyunu 27 Mart günü sergilenmiş olan SBF Tiyatro Topluluğu, Serap Can ve Metin Balay'ın yönetmeliğinde, çalışmalarına devam ederek Mayıs ayı içinde de Maksim Gorki'nin "Makar Çudra" adlı yapıtını sergileyecektir.

SBF Tiyatro topluluğu, tüm öğretim üye ve öğrencilere maddi ve manevi yardım için çağrıda bulunmuştur.

Görünüm ekibi İstanbul'daydı

(Baştarafı 5. Sayfada)

Havva soruyor "Ya bunca zü-zellikler kimin elinde?". Hep birlikte karar veriyoruz sanatın da zü-zelliklerin de kimin elinde olduğuna. Kafalarımız açık, vüreklerimiz temiz ama kocaman bir anafurun içindeyiz. Başımız hep dik, ellerimizdeki kalem hep doğru kalacak mı? İstanbul'da bu tedirginliklerimiz daha da yoğunlaştı. Dördüncü günün akşamı tüm işlerimiz tamamlandı. Görülecek onca yer, tanınacak onca insan varken biz Ankara'ya dönmek zorundayız. Ceplerimiz boşaldıkça boşalıyor, GÖRÜNÜM'e dönmek, gözlemlerimizi, görüşmelerimizi yazıya dökmek zamanı gelmişti. Mizenpajlar hazırlanacak, dizgiye geçilecek, gazetemizin dördüncü sayısı, İstanbul kokan sayısı sizlere ulaştırılacaktır.

Okulumuzun öğretim kadrosu genişletiliyor

(BYYO - Özel) — Siyasal Bilgiler Fakültesi ile Basın ve Yayın Yüksek Okulu'nda bir doçent ve sekiz asistan kadrosu açılmıştır.

Fakülte Dekanlığınca yapılan duyuru ile Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne Medeni Hukuk Kürsüsü için bir doçent, İşletme İktisadı ve Muhasebe Kürsüsü'ne iki, İş Hukuku Kürsüsü'ne de bir asistan alınacağı açıklanmıştır.

Okulumuzun öğretim kadrosunu güçlendirmek amacıyla da beş dalda birer asistanlık kadrosu açılmıştır. Asistan alınacak dallar şunlardır:

Kitle İletişim Kuramları, Sosyal Psikoloji, Halkla İlişkiler, Turizm ve Kamusal Tanıtım, Radyo Programcılığı.

SBF Dekanlığına yapılacak başvurular için 5 Mayıs'a kadar süre tanınmıştır.

Ajans Ada Film Yönetmeni : Ersin SALMAN

(Baştarafı 14. Sayfada)

film haline getirip TRT'ye yollarlar, iş biter. Böyle yanlar olmasına karşın bu genel kanı doğru değildir. Gerçekte, tek tek cin fikirli kişilerin yaptıkları bir iş değildir bu. Sloganların tespiti olsun, tek tek senaryoların yazımı olsun tüm bunlar, yaratıcı bölümün yaptığı yaratıcı toplantılar içinden çıkan, kimin buluşu olduğu biline-meyecek kadar kolektif bir çalışmanın ürünüdür. Bu çalışmaların sonucu oluşan platforma uygun mesajlar ise, basın ilanları, radyo spotları, TV film senaryoları, sinema film senaryoları halinde çıkar. Bunların gerçekleştirilmesinin bir bölümünü grafik, bir bölümünü de film bölümü üstlenir. Tüm bu işler düzenlenirken de, bunların zamanlaması ve organizasyonunu "trafik bölümü" denilen bir bölüm yönetir. Hangi gün hangi işin başlaması ya da bitmesi gerektiğini bu bölüm sipariş. Bir tür trafik polisi gibi yol verir yani.

REKLAMCILIK, SLOGANLARDAN İBARET DEĞİLDİR

— Sloganların saptanmasında tüketici grupların eğilimleri açısından belirli ön araştırmalar yapıyor mu?

— Bu, ilişkiler bölümünün gerektiğinde çözümlendiği bir sorundur. Ancak ben burada yanlış bir anlayışa değinmek isterim. Reklamcılık sloganlardan ibaret birşey değildir sanıldığı gibi. Slogan bir reklam platformunun özet bir cümleyle akta-

rımıdır. Diyelim bira konu, "evde bira içilir" denilen laf slogandır. Ama bu söz, büyük kentlerde yaygın bir tüketim maddesi olarak kullanılan biranın, taşrada da pazarını genişletmek, özellikle evlerde de tüketimini sağlamak amacıyla oluşturulan ve TV filmleri, basın ilanları, radyo spotlarıyla desteklenen bir kampanyanın sonunda söylenen sözdür sadece. Birçok aşamalardan geçerek oluşan böylesine bir süreçte, bu süreçte olup bitenlerin toplam bir sonucudur sloganlar. Dolayısıyla, çarpıcı sloganlar bulmaktan ibaret değildir reklamcılık denilen iş.

REKLAMLARDA CİNSELLİK

— Evet... İsterseniz reklamı tekrar kültürel boyutuyla ele alarak sonlayalım. Reklamlarda cinsellik... Ne dersiniz?

— Cinsellik, insanların belirli bir ekonomik sistem içerisinde ticari amaçları doğrultusunda değerlendirildikleri, bu anlamda da edebiyatta, sinemada, ve benzeri birçok alanda doğru yanlış işlenen bir konu. Reklamlar da alır nasibini bundan doğal olarak. İşte, karşı cinsin beğenisini çekme esprisine dayalı malların üretimi ve bunlarla ilgili reklamlar. Örneğin, bir traş losyonunun reklamında olduğu gibi, eskiden traştan sonra limon kolonyası kullanan insanları (Ben vazgeçemedim hala kullanırım. Ama bununla da karşı cinsin ilgisi çekmekten vazgeçtim sanmayın) karşı cins-te daha güzel kokular aracılığıyla daha güzel

duygular uyandırabilme içgüdüüne dayalı olarak bu alışkanlıklarından vazgeçirebilirsiniz. Yani cinselliğin reklamda kullanılması, reklamın içinde yer aldığı sistemin özünü uygun birşeydir.

— Herşeyin araçlaştığı bir dünyada...

— Yok, hayır. O kadar katı bakmamak gerekir. Evet, yaşadığımız dünyayı ve yaşamı anlamak zorundayız. Ama bunu perspektifli çok geniş olan bir pencereden yapmalıyız. Yani, hangi dünyada yaşıyoruz, o dünya nasıl bir dünya ve o dünyanın içinde bulunduğu sistemin işleyişi içinde neler doğaldır. Şu iş çok kötü, çocukları istismar ediyor diyebiliriz. Ama, çocukları istismar etmek zorundadır, öyle işliyorsak o iş. O, çocukları ve tüm insanları ilgilendiren bir bütünün parçasıdır. Bu anlamda asıl sorun, insanlara insan gibi bakan bir anlayışı egemen kılmaktır dünyamızda. Bir tek ağaca bakarken ormanı gözden kaçırmamalıyız. Sağlıklı ağaçların, sağlıklı fidanların yetişmesine uygun bir toprak yaratmak zorundayız. Sorun o toprakta gerçekleştirilen üretimden kaynaklanıyorsa.

Cinsellik de bir insan ilişkisi. İnsanın çok saygıdeğer, güzel yanlarını içinde barındıran bir bütünün güzel bir parçası. Ona insanca bakabilmek gerekir. Cinsellik, bu sistemin mantığı içinde çok açık ve doğal bir şekilde kullanılmakta ve değerlendirilmektedir reklamında, romanında, sinemasında. Porno filmlerin önünde, genççik, yeni biyü-eren çocukların kuyruklarını görürüz. Bunların haslatı ise cinsellikten ve insanlıktan nasibini alamamışların cebine inmektedir. Sorun budur bence...

TRT hakkında rapor

(Başarılı 1. Sayfada)
rilmektedir: "Ülkemiz açısından böylesine önemli toplumsal bir olayda bütünleştirici, temkinli ve soğukkanlı hareket etmesi gereken TRT, tam tersine, kardeş kanı dökülmesini karanlık amaçları için kullananlara araç olacak biçimde, toplumu infiale sürükleyecek doğrultuda bir uygulamada bulunmuştur."

Kasaroğlu Yönetimi'nin haberlerde, "terörün sadece bir kesimden kaynaklandığı izlenimini veren bir politika uyguladığı" belirtilen raporda, "Kahramanmaraş katliamının dava haberlerinde konuyu önemsizleştirici ve kamuoyundan gerçekleri saklayıcı bir haber politikası güldüğü" de yer almaktadır.

KASAROĞLU YÖNETİMİ'NİN RADYO-TELEVİZYON PROGRAMLARI

Raporda, "Kasaroğlu Yönetimi'nin Anayasa ve 359 sayılı yasada yer alan yayın ilkelere uymadığı" ileri sürülürken, "Anayasa'nın 12 maddesinin sansür edilmesi", "laiklik ilkesinin çiğnenmesi", "TV'den Padişahçılığa methiyeler düzelmesi", "Atatürk'ün Gençlik Hitabesi ile bağışsızlık anlayışına ilişkin bölümlerin sansür edilmesi" ve "15 Mayıs 1980 günü yapılan Mevlit (vaklen Yayını sırasında Atatürk'e sövdürülmesi" gibi örnekler gösterilmektedir.

REORGANİZASYON

ÇGD'nin raporunda yer alan önemli bir bölüm ise Ekim 1980 tarihli reorganizasyondur. 15 Eylül 1980 tarihinden geçerli olan reorganizasyon, "hukuki dayanakta yoksun, bilimsel olmayan ve politik amaçlı olarak" nitelendirilmektedir.

Uygulanan reorganizasyon arasında Kurum'un üretken personelini hovardaca harcadığı bine yakın kişinin yerinin değiştirildiği" öne sürülürken, "haber programı dahilinde uzmanlaşmış 125 kişinin eğitim dairesinde pasif görev verildiği, yerli yapım oranının yüzde 30 olmasına karşılık, 2 kanal TV prodüksiyon merkezinde hiçbir iş yapmadan boş bekletilen televizyon yapımcılarının sayısının da 60 dolayında olduğu" raporda yer almaktadır. Ayrıca raporda, "Kasaroğlu'nun reorganizasyonla önemli görevlere getirdiği Mevlüt Ulugtekin ve Cengiz Genç'in yan kuruluşlar olan OBA'lara katıldığı ge-

rekçesiyle" gözetimine alındığı da açıklanmıştır.

İKİNCİ KANAL

İkinci kanal ve renkli TV yayını için öne sürülen gerekçelerin tutarlı ve bilimsel olmadığını öne süren rapor,

Açık Oturum

(Başarılı 2. Sayfada)

ler, konferanslar, ve benzerleri.

"Cinsellik ve Sömürsü" gerçekten önemli bir sorunu dile getirmekteydi. Ama ne olduğunu anlayamadan bir de baktık ki yönetici Ayla Kutlu, Dernek Yönetiminin aldığı iptal kararını okudu; ne gerekçeyle alındığını belirtmeksizin. Daha sonra, önce fısıltı gazetesinden, sonra da gözlerimizden öğrendikimize göre toplantının dağıtılması gerekmişti. Oysa sadece değişik alanlardaki uzmanlar, konuyla ilgili düşüncelerini, yorumlarını belirterek, uzmanlık dalları açısından konuya yaklaşıyorlardı. Kimisi ekonomik, kimisi toplum psikolojisi, kimisi kentleşme, kimisi kitle haberleşme araçlarının etkisi, kimisi de sanat tarihi açısından yaklaşımlar getiriyorlardı.

Ne yazık ki, önemli sorunların tartışıldığı (yine ne yazık ki, asıl ilzilenmesi gerekenlerin olmadığı) toplantıların çoğunda olduğu gibi, belirli bir sonuca ulaşılamadı...

I.T.Ü. TİYATRO TOPLULUĞU KURULDU

(BYYO - Özel) İstanbul Teknik Üniversitesi Tiyatro Topluluğu, I.T.Ü. öğrencilerinin Mart ayı içinde yaptıkları bir toplantıyla kuruldu. I.T.Ü.'de ilk kez kurulan topluluk öğrenciler tarafından sevinçle karşılandı.

Çalışmalarına tam olarak başlayabilmek için Fakülte Yönetim Kurulunun çalışmaların yapılacağı yerde ilgili kararını bekleyen topluluk, bu ara dönemde etkinliklerini üyelerinin kuramsal eğitimleriyle sürdürüyor. Ayrıca düzen-

"yayınlarının % 70'i dış kaynaklı yapımlardan oluşan bugünkü TV'nin ikinci kanal yayınlarını nasıl besleyebileceği sorusunun cevapsız kaldığını" belirtmekte ve "renkli televizyonun ülke ekonomisine milyarlarca liralık döviz yükü" ekleyeceğini iddia etmektedir.

ÇÖZÜM

Paporun çözüm bölümünde, "çalışma istek ve yeteneklerini kısıtlayan, kişilere bağlı ve keyfi iş yönetimi mantığının egemen olduğu son reorganizasyon, ele alınarak Kurum'un alt-üst olan yapısı yeniden düzenlenmelidir." denilmektedir.

Kurumu yönetecek üst organların seçimi iş başına gelmesini öneren rapor, "TRT üst yönetimi toplumun tüm kesimlerini temsil eden ve Kamu organlarından yetkililerin de katılacağı bir kurul tarafından seçilmeli, bu kurula karşı sorumlu olmalıdır." savını getirmektedir.

Çağdaş Gazeteciler Derneği yayınladığı söz konusu raporu TRT Genel Müdürü Macit Akman'a, Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri Haydar Saltık'a ve Başbakan Bülend Ulusu'ya sunmuştur. Ayrıca rapor gazetecilere ve çeşitli basın kuruluşlarına incelenmek üzere verilmiştir.

Ankara'da yayınlanan gazetelerin sayısı 15'e düştü

(BYYO - Özel) — Ankara'da yayımlanmakta olan 28 gazeteden, 28'sinin ikiye ikiye veya yüzde 50 ortaklıkla birleştikleri öğrenilmiştir. Böylece resmi ilanla yaşayan gazetelerin sayısı Ankara'da 15'e düşmüştür.

Bu birleşmeyi Basın İlan Kurumu'nun "birleşme, ka-

patma ya da devam etmeyi" öneren mektubu üzerine gazete sahipleri toplanarak gerçekleştirmişlerdir. Geçtiğimiz günlerde Basın İlan Kurumu'nun önerilerini kabul ederek kapanan yada birleşen gazeteler ile yeni adları şunlardır:

"Flaş-Yeni Ulus (Flaş satın aldı); Yeni Gün-Güne Bakış (YeniGün satın aldı); İktisat ve Ticaret-Olay (Olay satın aldı); Adalet-Hürses (Adalet satın aldı); Barış-Yeniyol (Barış satın aldı); Ankara Ticaret-Günlük Olay (Ankara Ticaret satın aldı); Tasvir-Zafer (Tasvir satın aldı); Ankara Ekspres-Yeni Halkçı (Ankara Ekspres satın aldı); Savaş-Memleket (Savaş satın aldı); Yeni Tanin-Bugün (birleştiler, Yeni Tanin adıyla sürecek); Sonsöz-Selam (birleştiler, Sonsöz adıyla sürecek); Devrim-Durum (aynı işverene aitti, birleştirildi, Devrim adıyla sürecek). Başkent-Hür Anadolu (Aynı iş-

verene aitti. Başkent adıyla sürecek);

Ota yandan, Ankara Gazeteciler Cemiyeti (AGC)'nin çıkardığı "24 saat" ile İngilizce yayınlanan "Daily News" in birleşme dışında kaldığı öğrenilmiştir.

Safa Reisoglu SBF'ye döndü

(BYYO - Özel) — Prof. Dr. Safa Reisoglu, A.Ü. Senatosunun kararıyla SBF'ye öğretim üyesi olarak atanmıştır.

Bilindiği gibi daha önce de SBF'de Medeni Hukuk Kürsüsü öğretim üyelerinden olan Prof. Dr. Reisoglu, 1977'de kontenjan senatörü seçilerek Fakülteden ayrılmıştı.

Prof. Dr. Reisoglu halen Yüksek Hakem Kurulu üyesi olarak çalışmaktadır.

Yaşar Kemal

(Başarılı 4. Sayfada)

nim çeviriyor. (Sözünü burada kesip, "Bu konuya ilişkin olarak hakkınızda birtakım dedikodular yapıyor" diyoruz. "Bırakın konuşsunlar" diyor.) Ne diyordum? Ha, Türkiye'de çevirmen sıkıntısı var. İskandinav ülkelerinde benim kitaplarım en çok satanlar listesinin başında gelir. Ama hep İngilizceden çevriliyor. İsveç'te Türkçe'den İsveççeye doğrudan çeviri yapacak adam aradık. Türk romanının günahı yok. Ne eleştirmen var, ne çevirmen var, ne de arkasında yönetim var. Artık 20. yüzyılda insanlar kendi sanatlarını uluslara götürüyorlar. Sovyetler Birliği'nde korkunç bir çevirmen ordusu var. Dünya'ya Sovyet eserlerini tanıtmak istiyorlar. Çinlilerde de durum aynı. Türklerin ise böyle bir kültür politikası yok. Ama Türk sanatı öylesine güçlü ki tüm engellere karşın dünyada tanınıyor."

(Tilda yine kapıda. Bu kez bize göz kırıyor. "Haydi biraz çabuk olun" dercesine. Yaşar Kemal'e "İki tanecik sorumuz daha var" diyoruz. "Sorun. Çekinmeyin". "Ama içeride bekliyorlar." "Neyapalım, biraz beklesinler". Sorumuz bir baş-

ka dedikoduya ilişkin. "Neden İSVEÇ'te yaşıyor?" Biz konuya başka başka açıdan eğildik.)

"Türkiye'de kalamazdım. Gözden uzak olan gönülden de uzak olsa gerek. Herhalde burada olsaydım Kimsecik'i yazamazdım."

İsveç'te kaldığınız dönemler çalışmalarınızı ne yönde etkiledi?

"İsveç'te kaldığım iki yıl içinde "Kimsecik'i yazdım. Deniz Küstü'nün de yarısını orada yazdım. Türkiye'de kalamadım. Gözden uzak olan gönülden de uzak olsa gerek. Herhalde burada olsaydım Kimsecik'i yazamazdım. Burada onca karmakarışıklık içinde yazmam mümkün değildi. Yeniden geldim. Beş aydır buradayım. Ortam eskisi gibi değil, kimse kimseyi öldürmüyor eskisi gibi, gene de çalışmıyorum. İsveç'e olsaydım şimdiye değin bir roman bitirmiştim."

Batılı eleştirmenler sizi Güney Amerikalı yazarların yanında sayıyorlar. Bu görüşe katılıyor musunuz?

"Ben Güney Amerikalı yazarlardan olmadığımı

her zaman söylüyorum. Batılı eleştirmenler Güney Amerikalı yazarlar için "Yeni Gerçekçiler" diyorlar. Oysa ben o yazarlardan değilim. Ben epik geleneğe bağlı bir yazarım. Güney Amerikalı yazarlar bir çeşit fanteziye gidiyorlar, ben bunu temelsiz buluyorum."

Neden temelsiz?

"Güney Amerikalı yazarlar içinde Marquez'i bir miktar seviyorum. Benim için insan psikolojisi en büyük değerdir. Güney Amerika romanında psikolojik derinliği eksik buluyorum. Benim için gerçekçilik önemlidir. Oysa Güney Amerika romanını gerçekçi bulmuyorum. Ben düştürülen söz ediyorsam gerçekçi olduğumu sandığımı içindir. İnsan gerçeğine varabilmek içindir."

Sorularımızı yanıtladığınız için teşekkür ederiz. Ama son bir soru daha... İçerideki konuklar niye geldiler, bir film çalışması mı var?

"Şimdilik kesin birşey yok. "Yılanı Öldürseler" kitabım üzerine konuşacağız."

(Teybimizi kapadık. İçeriye geçtik. Beklemekten sıkılmış gibiydiler. Yaşar Kemal ise rahat. Geniş geniş gülüyordu. İstinye'den ayrıldığımızda yazıları kadar yalın-ıçten bir insanı tanımanın sevinci vardı içimizde.)

KONUĞU

● REKLAM, BİR SİSTEMİN İÇİNDEKİ İHTİYAÇTAN DOĞMUŞ, ONUN GELİŞMESİ ÖLÇÜSÜNDE GELİŞEN BİR OLAY

● REKLAM, BELLİ MESAJLARI BELLİ BİR AMAÇLA VE BELLİ BİR SİSTEMİN BÜTÜNSELLİĞİ İÇİNDE VERMEKTEDİR.

Ajans Ada Film Yönetmeni **ERSİN SALMAN** :

“Reklamlar bizzat tüketici kitle tarafından denetlenmelidir.”

Abdullah Küçükyazhoğlu/Bora Kanra

Bu hafta, uzun süredir reklam piyasasında uğraş veren eski bir TRT'ci ile beraberiz. Bir farkla ki, bu kez konuk biziz. Görünüm'ün "İstanbul Çıkartması" sırasında gerçekleştirdik bu söyleşiyi. Bir konuk olarak, gördüğümüz sıcak ilgi ve içtenliğe teşekkür etmek gerek ama, bu bile çok kuru kalır gerçekte. Yine de sağolsunlar.

Reklam ve reklamcılık, bambaşka bir dünya. Bu dünyanın eskilerinden olarak Ersin Salman'la konuştuk, derleştik...

— İsterseniz önce reklam nedir, reklamcılık nedir, bu anlayışınızı öğrenelim.

— Reklamcılık belli bir sistemin bütünselliği içinde düşünülmesi gereken, ve bu sistemin gelişmesi ölçüsünde gelişen bir tür iletişim mesleği. Soyut olarak alıp da reklam, bir malın tanıtımıdır, bir malın satışının artırılmasıdır, o amaç için yapılır demek mümkün. Ama sadece o çerçevede baktığımızda, reklam teknik bir iş olmaktan ibaret kalır. Ancak hiç bir zaman gözden kaçırmamak gerekir ki, belli mesajları belli bir amaçla ve belli bir sistemin bütünselliği içinde vermektedir. Yani reklamı alıp da kapitalizmden ve onun gelişiminden soyutlayamayız.

— Bu bağlamda, sistemin devamlılığını sağlamaya yönelik ideolojik ya da politik işlevleri olduğunu da söyleyebilir miyiz reklamın?

— O kadar önemli ideolojik ya da politik bir işlev yüklediğini sanmıyorum reklamların. Sistemin devamlılığını sağlayıcı bir etki olabilir ama, çok önemli değildir bu. Demin de söylediğim gibi, reklamı belli bir sistemin bütünselliği içinde görmek gerekir. Yani, reklam, belli bir sistemin içindeki ihtiyaçtan doğmuş, bu sistemin gelişmesi ölçüsünde gelişen ve bu gelişime karşılıklı olarak belli etkileri olan bir olay. Bu anlamda, tabi ki, onun ideolojik ve kültürel izlerini taşımaktadır. Ama sistemin ideolojisi ve kültürünün yayılması için reklamın bilinçli olarak kullanıldığını söylemek bir yanlış olur. Çünkü ne reklamın ne de benzeri iletişim araçlarının yönlendirilmesinde, sistemin merkezi talimatları yoktur. Ancak, reklamlar, zaten öyle gelişmekte olan bir yaşam içerisinde, kendiliğinden böyle bir işlev yüklenirler. Yoksa, diğer meseleleri yorumlarken de yaptığımız kolayca yaklaşımlar gibi, reklamların da belli merkezlerden planlanması diye bir şey yoktur.

— Demin, reklamcılığı bir iletişim mesleği olarak tanımlamıştınız. Peki, reklamın, iki tarafın da etkin olduğu bir iletişim aracı olduğunu söyleyebilir miyiz?

REKLAMLAR KİTLENİN BİLİNCİNİ BELİRLEMeye YÖNELİKTİR

— Reklamcılığın iletişim dallarından biri diye nitelendirilmesi, belli bir haber verme, tanıtma işlevi olduğu içindir. İletişimin çift yanlılığı meselesinde ise, reklam ajansları, reklam veren firmalar, belli dönemlerde kitlenin nabzını ölçmek, tüketici profilini ortaya çıkartmak, seslendikleri alanı daha iyi tanımak ya da yaptıkları reklam faaliyetinden sonra, o faaliyetin etkinliğini ölçmek için belli araştırmalar yaparlar. Bundan ibarettir iletişimin çift yanlı olması reklamlarda. Yoksa kitlenin bilinci ya da eğilimleri reklamları belirlemez. Tersine, reklamlar kitlenin bilinci ya da eğilimlerini belirlemeye yönelik olarak çalışır. Örneğin, bildiğimiz jiletli tıraş olma alışkın bir kitle, jiletli de makinasi da üstünde olan yeni bir tıraş bıçağına alıştırmaya çalışılır.

Burada yeri gelmişken, bazı reklamların, kitlenin çağdaş alışkanlıklara da yönlendirilmesi gibi eğitsel bir işlevinin de olabileceğini belirtmek gerekir. Çocuğunu piring unuyla beslemeye alışkın bir kitlenin, vitamin ve kalori değeri açısından daha zengin, ana sütüne daha yakın besin değerine sahip bir çocuk besleme yöntemine alıştırılması gibi. Ama şüphesiz bu, bizim anladığımız anlamda bir kitle eğitimi değildir. Kitlenin daha ileri, daha çağdaş yöntemlere, toplumsal bir yarar açısından alıştırmaya çalışılmasından öte, o firmanın çıkarttığı ürünün satışının gerçekleştirilmesi için ticari hesapları önde tutan bir özellik taşır.

— Öyleyse, reklamların yararlı yönlerinden de bahsedebilir miyiz?

— Reklam faydalı ya da zararlı bir şeydir gi-

bi cümleler, reklama ne taraftan baktığınıza bağlıdır. Reklam çok yararlıdır, reklam verenler açısından. Ancak, reklamı toplumsal yarar ve faydaları açısından ele alacak olursak, tek yönlü bakılacak bir olay değildir bu. Reklam verenlerin, reklamcılarının, üniversitelerin, kamuoyunu oluşturan kitle iletişim araçlarındaki görevlilerin bir araya geldiği belli seminerler, toplantılar yapılmalı bu konuda. Burada şunu söylemek mümkün ve uygundur ki, Türkiye'nin bugünkü ekonomik ve toplumsal yapısı içinde, kitleyi reklamlardan, reklamların olumsuz etkilerinden koruyacak ve reklamları daha olumlu bir çizgide realize edebilecek bir yöntemin, bir sistemin kurulması gerektir ve kurulabilir böyle bir şey. Yani kamuoyunun, tüketici kitlenin, karşı karşıya kaldığı reklam bombardımanını karşısında daha sağlıklı etkilenmelere maruz bırakılması için, kitlenin bizzat kendisinin belli bir denetim mekanizmasını kurması mümkündür. Bu Batı'da böyledir örneğin. Batı'da reklam, herkesin ticari şansını artırabilmek için aklına geleni söylediği, başıboş bırakıldığı bir alan olmaktan çıkmıştır. Bu, bizde de gerçekleştirilmelidir.

— Olumsuz yönlerinden biraz daha söz etsek reklamların...

Aslında, reklamcılıkla uğraşan, bu yüzden de belli sorumlulukları olan birisi olarak, reklamların olumsuz etkilerini açık ve net olarak ortaya koymalıyız. Reklamlar, birçok kez yayınlanabilme şansına sahip küçük zaman birimleri olarak, özellikle, çocuklarımızın o küçük beyinlerini kolaylıkla etkileyebilen özellikler taşıyor. Bugün, çocuklarımızın hepsinin kafasına beş-altı reklam filminin müziği, sözleri çakılıp kalmıştır. Çocukların bizzat reklamlarda kullanılmakta olmaları da cabası. Toplumun en yeni en taze bireyleri olarak çocuklarımız bütün ticari hırslardan çok daha önemlidir.

A.I.T.I.A. mezunu olan Ersin Salman, öğrenimi sırasında çeşitli Ankara gazeteleri ve haber ajanslarında çalıştı. 1964 yılı sonunda TRT Ankara Radyosuna giren Salman, 1971 yılında buradan ayrılarak reklamcılık ve reklam filimleri yönetmenliğine başladı. Şu anda Ajans Ada'da Yaratıcı Bölüm Süpervizörü ve film yönetmeni olarak görev yapıyor.

GELENEKSEL DEĞER YARGILARINA ETKİSİ

— Peki, reklamlar geleneksel değer yargılarına ters düşen, Batı tipi kültürel öğelerle, yaşam tarzlarıyla şekilleniyorsa, bunun, mevcut değer yargılarını da etkilediğini söyleyebilir miyiz?

— Doğrudur. Ama reklamların, Batı tipi yaşam tarzını örnek aldığı şeklindeki genellemeler de yanlıştır. Özel durumlar vardır tabi. Niye yapıldığına gelince, bir özendirme mekanizması olarak reklam, bir alt gelir ya da kültür düzeyindeki insanı, bir üst düzeydeki insanın yaşamına özendirir. Bu zararlı mıdır? Zararlıdır tabi ki. Ama reklamı veren ve yapan firmalar düşünmez-

ler bunu. Ticari amaçtır burada, sözkonusu olan. Ancak, öte yandan bunları tek başlarına ele alamayız. Başta da söylediğim gibi, sistemin bütünselliği içinde ele alınması gereken şeylerdir. Örneğin, bir Dallas'da ya da "terbiyevi" dizi dediğimiz Küçük Ev'de uğradığımız kültürel saldırı reklamlardakinden daha az değildir. Küçük Ev'de, ilk kuruluş yıllarında Amerikan toplumundaki kutsal aile, kutsal mülkiyet, ve kutsal kilise sacayağının çerçevesinde, insanlar geri bir toplumsal ilişkiler zinciri içinde tutulmuş edilmiş, Dallas'da karısı JR'ı her aldattığında yüreğimizin yağları erir, ne iyi yapıyor, deriz. Tabi, özellikle, reklamlar açısından, gerek yaşamın, gerekse kullanılan tiplerin bizim yaşamımıza uymamasında, bu konuda kullanılan tüm materyalin Batı'dan gelmesinin de etkisi var. Böylece, oradaki gelişmeleri izleyip ona ayak uydurmaya çalışan Türkiye'deki reklamcılık, bir yandan da Türkiye'deki sistemin iç çelişkilerinden, Türkiye insanının iç çelişkilerinden de etkilenmekte ve ortaya Türkiye'ye özgü, oldukça çarpık bir reklam tekniği çıkmaktadır. Tabi ki, bunun topluma etkileri de çarpık olacaktır.

DENETİM YETERSİZ

— Peki, bu çarpık ve başıboş gelişimin denetlendiği bir mekanizma yok mu? Herkes bildiği gibi mi reklam yapıyor?

— Denetim var aslında. Örneğin, TRT'nin bir Reklam Esasları Yönetmeliği var. Ancak, yalnız reklamların sınırlandırılması açısından değil, tersine, reklamları sınırlandırırken koyulan ölçüler açısından da yetersiz bir yönetmelik bu. Hiç geri çevrilmemesi gereken filmler, son derece saçma gerekçelerle, o anda orada bulunan denetiminin "özel kaygılarını" da taşıyarak geri çevrilmekte, gerçekten yayınlanmaması gereken filmler ise, yönetmelikteki boşluklardan ötürü yayınlanmaktadır. Bu yönetmeliğin son derece gerçekçi bir biçimde gözden geçirilmesi gerekir. Öte yandan, denetimde etkili olabilecek belirli unsurları içinde barındıran Basın Ahlak Yasası, Ticaret Kanunu'nun "Haksız Rekabet" gibi bölümleri vardır. Ancak bunların, Türkiye'de reklamların yayınlanmasını gerektiren sistemin özüne uygun olmayan, yani kamuoyu ve tüketiciyi ön plana alan bir denetimi sağlayabileceğini de düşünmemek gerekir.

— Biraz da reklamcılığın teknik yönlerinden söz etsek. Örneğin, bugün Türkiye'deki reklamcılığın düzeyi nedir? Olanaklar açısından, teknik düzey açısından.

TEKNİK AÇIDAN BATT'YA GÖRE ÇOK GERİYİZ

— Reklamcılık, kapitalizmin gelişimine bağlı bir olgu olduğundan bugün Türkiye'deki reklamcılık, gelişmiş kapitalist ülkelerdeki reklamcılığa göre son derece geridir. Teknik araç gereç olarak yetersizlikten tutun da, bu işte yeni yeni gelişmeye başlayan bir sektör içindeki deneyim eksikliğine kadar reklamcılık, Batı standartlarındaki gelişime göre, teknik olarak geri kalmıştır Türkiye'de. Tabi burada, bütçesi Türkiye'nin bütçesinden fazla olan reklam tröstlerinin olanaklarını da göz önünde tutmak gerekir. Ama Türkiye'nin kendine özgü koşullarında, Batı'da erişilemeyecek kadar üstün reklam başarıları da sağlanabilmektedir. Bir Batılı reklam ajansını getirin Türkiye'deki bir firmanın reklam sorunlarına çözüm bulması mümkün değildir.

— Biraz da çalışma sisteminizden söz etsek. Örneğin, çalışma mekanizmanızda yer alan öğeler ve bunların işlerliği gibi...

ÇALIŞMA MEKANİZMASI

— Reklam ajansları, bildiğimiz kadariyle Batı'da olsun, Türkiye'de olsun şöyle bir genel çalışma mekanizmasına sahiptir: Reklam ajansının yönetim kurulu ve genel müdür düzeyindeki yönetim mekanizmasının altında o ajansı mali ve idari açıdan yöneten bir bölüm, "yaratıcı bölüm" dediğimiz bir başka bölüm, ile "ilişkiler bölümü" denilen bir diğer bölüm yer alır. Mekanizmanın işlerliği içinde ilişkiler bölümü önemli bir işlev yüklenmiştir. Reklam veren firma ile ajans arasındaki tüm ilişkileri bu bölüm sağlar. Ajansa, reklam veren firmaya karşı temsil ettiği gibi, firmayı da, ajansa karşı temsil eder. İlişkiler bölümü, reklamları yapılacak malı ilgili topladığı tüm bilgileri yaratıcı bölüme aktarır. Bu noktada, işe mutlaka tam bilgiyle silahlanmış olarak başlama şartı vardır. Yaratıcı bölüm, yapılacak reklamın nasıl bir reklam ihtiyacı olduğu, ne zaman başlanması gerektiği, ne zaman hangi sonucun alınması, gibi zamanlamayla ilgili saptamalar yapıldıktan sonra çalışmasına başlar. Burada belirtmek gerek, genellikle sanılır ki, yaratıcı bölümde cin fikirli birkaç kişi vardır, bunlar oturur, düşünür biraz esprili birşeyler bulurlar. Sonra onu (Devamı 12. Sayfada)